

T. C.

Temsilciler Meclisi

TUTANAK DERGİSİ

Otuz İkinci Birleşim

28 . 3 . 1961 Salt

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	300	yılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Ticaret Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilei üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporları (1/71) 321:322,323,324,325: 327
2. — Yoklama	301	
3. — Görüşülen işler	301	
1. — Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6) 301:319		
2. — Tercüman gazetesinde çıkan bir yazı dolayısıyla Başkanlığın tutumu ile ilgili görüşmeler 319:321		
3. — Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 10.9.1960 tarihli ve 79 sa-		
4. — 262 sayılı Kanunun 3 nci maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/98) 322:323		
5. — Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında kanun tasarısının 5 nci maddesi hakkında Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/5) 323		

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Seçimlerin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkındaki kanun tasarılarının 98 ve 99 nci maddeleri kabul olundu. 100 nci madde nazara alınan önergelerle komisyona verildi. 101 - 105 nci maddeler müzakere ve kabul edildi.

Birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Kanun tasarılarının 106 - 155 nci maddeleri görüşülüp kabul edildi. 156 nci madde komisyona verildi. 157 - 173 nci maddeler kabul olundu.

28 Mart 1961 Salı günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan

Başkanvekili

Lâtfî Akadlı

Kâtip

Oktay Ekşi

Kâtip

Alev Coşkun

Sorular

Sözlü soru

1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Abdurrahman Altuğ'un, arazi ve bina vergileri tahsilâtının yapılan tetkik neticesine kadar tehirinin düşünülüp düşünülmediğine dair sözlü soru önergesi, Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. (6/32)

Yazılı soru

1. — Temsilciler Meclisi Üyesi Coşkun Alev'in, askerlik hizmetlerini öğretmen olarak yapanlara elbise ve tayın bedeli verilmesinin düşünülüp düşünülmediğine dair yazılı soru önergesi Millî Savunma Bakanlığına gönderilmiştir (7/15)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — İbrahim Senil

KATIPLER : Şahap Kitapçı, Oktay Ekşi

2. — YOKLAMA

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum. Yoklama yapacağız efendim.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Müzakere için nisap vardır.

3. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkında kanun tasarısı ve Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/6)*

BAŞKAN — Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki kanun tasarısının müzakeresine devam ediyoruz. 174 ncu maddeye gelmiştik, maddeyi okuyoruz.

Sekizinci Bölüm

Kovuşturma usul ve şekilleri

Kovuşturma ve soruşturma zamanı

MADDE 174. — Seçim işleriyle görevlendirilenlerin oy verme günü ile bundan önceki yirmi dört saat içinde işledikleri bu kanunda yazılı seçim suçlarından ötürü bağlı buldukları kurullara düzenlenmesi gereken seçim tutanaklarını tanzim edildiğinin ertesi günü kovuşturma ve soruşturma yapılır.

Bu müddet içinde ağır cezayı gerektiren suçlarla infazı muktazi hükümler ve merciinden sâdır olmuş tevkif kararları ve 3005 sayılı Kanun hükümleri gereğince asliye mahkemelerinin görevine giren ve delillerin kaybolması gibi sebeplerle gecikmesinde mazarrat umulan cürümlerden başka hiçbir sebepten dolayı bir seçmen hakkında kovuşturma ve soruşturma yapılamaz ve oy verme günü ile ondan önceki üç gün içerisinde seçmenin hürriyetini ve oy verme imkânını kaldıracak veya tahdidedecek idarî ve malî hiçbir tedbir alınmaz.

BAŞKAN — Ahmet Bilgin.

AHMET BİLGİN — Efendim; bu maddenin son kısımlarına doğru, «Asliye mahkemelerinin görevine giren ve delillerin kaybolması gibi sebeplerle gecikmesinde mazarrat umulan cürüm-

lerden başka hiçbir sebepten dolayı bir seçmen hakkında kovuşturma ve soruşturma yapılamaz» deniyor. Yalnız, kovuşturma ve soruşturma yapılmasına lüzum görecektir makam kimdir? Seçimlere mütaallik her işi hâkimlere verdiğimizimize göre kovuşturmaya karar vermenin de aid olduğu hâkim tarafından olması icabetmektedir kanaatindeyim. Tatbikatta başımızdan çok geçmiştir. Delillerin kaybolmaması için bir seçmenin veya birkaç seçmenin hakkında tahkikat ve takibat yapılmak için polis tarafından karakola celbedilerek saatlerce alıkonulduğu ve orada birçok tazyiklere mâruz bırakıldığı malumdur. Bunları önlemek lâzımdır. Ancak aid olduğu mahkeme tarafından ve derhal soruşturmaya karar verilmesi icabeder. Bu hususta bir önerge takdim ediyorum, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, müzakereye konu teşkil eyliyen maddemiz 5545 sayılı Kanununun 159 ncu maddesinin aynen aktarılmış şeklidir. O günden beri kanunun işleyiş tarzında bir aksaklık görülmemiştir. Ahmet Bilgin arkadaşımızın ifade ettiği şekilde soruşturma ve kovuşturmada salâhiyetli hâkimin bulunması ve ondan sonra işlenen suçta gereken işlemin yapılması teklifi âmmе dâvasının hazırlanması ile âmmе dâvasının görülmesinin birbirine karışmasını doğurur. Delillerin ikamesi, dâvanın açılması salâhiyetli Cumhuriyet savcılığına tevdi edilmiştir. Ortada bir dâva mevzuu olmadığına göre bir salâhiyetli hâkim bulunması elbette mümkün olmayacaktır. Kaldı ki, birtakım hususatta, bilhassa 86 ncu maddeden sonraki müsadere ve arama gibi hu-

suslarda hâkim kararı alınması icabetmektedir.

Bu sistemi, arkadaşımızın beyan buyurdukları şekilde bir hükme bağlayacak olursak, o zaman da bir yetkili mahkeme aramak durumunda olacağız. Bu suretle de takip işi işlemez hale gelecektir.

Maddenin olduğu gibi muhafaza edilmesinde fayda mülâhaza etmekteyiz.

BAŞKAN — Ahmet Bilgin.

AHMET BİLGİN — Muhterem arkadaşlarım, bu iş köyde bir karakol kumandanının, şehirlerde polislerin eline bırakılmaktadır. Benim, «Aid olduğu hâkim tarafından kovuşturma kararı verilir» şeklinde bir hüküm konmasını istemişim, bunu önlemek içindir. Savcılar yetkili ise, buraya, «Savcının emri olmadan götürülemiyecğine» dair bir hüküm koysunlar. Vaktiyle başımızdan çok geçmiştir, «Karakola şikâyet oldu, deliller kaybolacaktır, götürmeye mecburuz» diye polisler ve jandarmalar, birçok seçmeni karakollara götürmüşlerdir. Bunu bir esasa bağlamak zaruretinde olduğumuza kaaniim. Bunu arz ederim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, madde metnini tetkik ettiğimiz zaman «Bu müddet içinde ağır cezayı gerektiren suçlarla infazı muktazi hükümler ve merciiinden sâdır olmuş tevkif kararları ve 3005 sayılı Kanun hükümleri gereğince asliye mahkemelerinin görevine giren ve delillerin kaybolması gibi sebeplerle gecikmesinde mazarrat umulan cürümlerden» denilmektedir. Bir kere 3005 sayılı Kanunun aslı mevaddı belediye hudutları içinde işlenmiş olan suçlardır. Köylerde 3005 sayılı Kanun hükümleri câri değildir. Böyle olunca zâbita veya jandarmanın müdahalesi bahis mevzuu olmayacaktır.

Ya vazifesini suiistimal ederse? İnsanları daima kanunlarda yazıldığı hudut içinde tutmaya imkân yoktur. Kendi vazife anlayışı içinde görevini ifa eden şahsın kanuni hükümleri göz önüne alması lâzımdır. Bu itibarla maddenin teselsülünde bir bozukluk olmadığı kanaatindeyiz.

AHMET BİLGİN — Herhangi bir ihbar halinde savcının el koymasından evvel zâbita bir vatandaş karakola götürebilecek midir?

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Cürmü meşhut suçlarında götürebilir, zâbitanın vazifesidir.

AHMET BİLGİN — Sayın Encümen burada fevkalâde bir seçim hali olduğunu kabul etmiyor mu?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Fevkalâdedir. Seçim Kanunu olduğunu kabul ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Tavriri okuyoruz efendim.

Temsilciler Mâclisi Yüksek Başkanlığına Maddenin ikinci fıkrasının aşağıdaki hükmün ilâvesini rica ederim :

«Delillerin kaybolması gibi sebeplerle gecikmesinde mazarrat umulan cürümlerde alâkalı hâkimi lüzum görmedikçe, bir seçmen hakkında kovuşturma ve soruşturma yapılamaz.»

Ahmet Bilgin

BAŞKAN — Tavriri yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tavriri reddedilmiştir, efendim.

Maddeyi aynen oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel hükümlerin uygulanması

MADDE 175. — Bu kanunda yazılı suçlardan birini işleyenler veya bu kanunun uygulanmasına taallük edip de genel hükümlere göre cezalandırılmaları gerekenlerin sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumî hükümler dairesinde kovuşturma yapılır.

Valiler hakkındaki kovuşturma ve hazırlık soruşturması Cumhuriyet Başsavcısı, gerekli görüldüğü halde ilk soruşturma Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği Yargıtay üyesi ve yargılama, Yargıtayın yetkili Ceza Dairesi tarafından umumî hükümlere göre yapılır.

Hazırlık soruşturmasını Başsavcı kendi yardımcılara da yaptırabilir. Ancak, kamu-dâvasını açmak ve kovuşturmaya mahal olmadığına karar vermek Başsavcıya aittir.

Hazırlık soruşturması sırasında Başsavcı tarafından istenilen, tevkif, tahliye, zabıt ve aramaya ilk soruşturmaya yetkili Yargıtay üyesi tarafından karar verilir.

Başsavcı tarafından kovuşturmaya mahal olmadığına dair verilen karar ile yukardaki fıkralar gereğince Yargıtay üyesi tarafından hazırlık ve ilk soruşturmalar sırasında verilecek kararlara karşı vukubulan itiraz, Yargıtay Birinci Başkan tarafından görevlendirilen bir daire baş-

kanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır.

İlk soruşturma sırasında Yargıtay üyesi tarafından verilecek kararlardan umumi hükümlere göre tasdik ile tekemmül etmesi icabedenlerin tasdik mercii Yargıtay Daire Başkanındır.

Yargıtay Daire Başkanının tasdiki ile tekemmül eden kararlara karşı yapılacak itirazlar Yargıtay Birinci Başkanı tarafından tetkik edilerek karara bağlanır.

Kaymakamlar hakkında hazırlık soruşturmasının yapılması ve kamu dâvası açılması ve son soruşturma açılmasına karar verilmesi o ile en yakın il merkezindeki vazifeli Cumhuriyet savcısı ve sorgu yargıcı ve yargılamaları o yerdeki görevli mahkemeler tarafından yapılır.

Hâkimler Kanunu hükümleri mahfuzdur.

İlgili kimseler ve siyasî partiler Ceza muhakemeleri usulü Kanunu gereğince şikâyetname vermek suretiyle kamu dâvasını tahrik ve müdahale edebilirler.

ALP KURAN — Efendim, son fıkrada «İlgili kimseler ve siyasî partiler Ceza muhakemeleri usulü Kanunu gereğince şikâyetname vermek suretiyle kamu dâvasını tahrik ve müdahale edebilirler.» denilmiştir. Burada Ceza muhakemeleri usulü Kanunu usulünden bahsedildiğine göre, acaba seçimlerle ilgili suçlarda da, Ceza muhakemeleri usulü Kanununda olduğu gibi, sadece suçtan zarar görenler talebettikleri takdirde midir ki, cezai bir takibat yapılacaktır? Yoksa savcı kendiliğinden mi suçlu hakkında takibata girişecektir? Filhakika Ceza Hukukunda şikâyetname dediğimiz zaman, ancak suçtan zarar gören şahıs bir şikâyetname verdiği takdirde, o hususlarda fail hakkında cezai takibat yapılabilir. Aksi takdirde yapılamaz.

Saveimin suçluyu tesbit ettiği, gördüğü andan itibaren, mutazarrır olan şahıs müşteki olarak ortaya çıkmaya dâhi, savcı dâva açabilmelidir. Onun için (şikâyetname) tâbirinin (ihbarname) tâbiri ile değiştirilmesinin ve bu suretle fıkranın tedvininin daha uygun olacağını zannediyorum efendim.

BAŞKAN — Cevdet Aydın.

A. CEVDET AYDIN — Efendim, 175 nci maddenin son fıkrasında, şahsi kanaatime göre, tereddüdü mucip hiçbir şey yoktur. Burada bu suçlara ait kovuşturmaları re'sen Cumhuriyet savcıları yapabilecektir. Yalnız son fıkranın getirdi-

ği yenilik odur ki, lüzumu halinde siyasî partiler ve vatandaşlar tahrik edebilir ve Cumhuriyet savcısının açmış olduğu âmme dâvasına müdahale etmek hakkını haizdirler.

Bu itibarla bu maddenin değiştirilmesine her hangi bir zaruret yoktur. Maddenin aynen kalması lâzımdır.

BAŞKAN — Söz komisyonun.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Efendim, Heyeti Celilenize malûm olduğu üzere, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu bir şikâyet ve müdahale sistemi kabul etmiş bulunmaktadır. Maddenin tarzı tedvinine dikkat buyurduğunuz takdirde «İlgili kimseler ve siyasî partiler Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu gereğince şikâyetname vermek suretiyle kamu dâvasını tahrik ve müdahale edebilirler.» denmektedir. 1950 Seçim Kanununda sadece şikâyetname yer almış bulunmakta idi. Birtakım dâvalar sebebiyle Temyiz Mahkemesince müdahale edilememekte ve sadece şikâyetname bahis mevzuu olduğundan buna dayanarak birtakım mahkemeler müdahaleyi kabul veya ademî kabul hususunda tereddüde düşmekte idiler. Bu bakımdan müdahale etme kaydının zaruretine kaani bulunduk. Şikâyet ister âmme dâvasına taallûk eylesin ister şahsi dâva ile ikamesi icabeden suçlara taallûk eylesin ikisi de aynıdır. Zira seçim suçları dolayısıyla seçimle alâkası olan her vatandaş o fiilden zarar görmüş addedilecek. Suçtan zarar görenlere ise Ceza muhakemeleri usulü Kanunu dâvaya müdahale hakkını tanımıştır.

İhbarname tâbirini kullanmak kanunî bir tâbiri kullanmış olmaktan bizi uzaklaştırır.

NEF'İ DEMİRLİOĞLU — Bir sual sormama müsaade buyurur musunuz? 57 nci sayfanın başında «tasdik mercii Yargıtay Daire Başkanındır.» deniliyor. Bu lâlettâyin bir Yargıtay daire başkanı mıdır, yoksa görevlendirilen daire başkanı mıdır?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Takdir buyurursunuz ki, Temyiz Mahkemesinin kuruluş ve teşkilâtına dair kanun, Yargıtay dairelerinin hangi işlerde görevli olduğunu tâyin etmiştir. Bu görevin Umumî Heyet veya Reisler Heyeti tarafından vazife takimi yapılarak bir daireden alınıp başka bir daireye verilmesi mümkündür. Hem hususî kanun-

larında ve hem de teamül gereğince böyledir. Esasında bu işlerin Üçüncü Ceza Dairesine verilmesi lâzımdır. Bu şekilde katî bir kayırt konulduğu takdirde Reisler Heyeti toplantısında bu vazifenin alınıp başka bir yere verilmesi imkânı hâsıl olmayacak gibi bir mâna çıkar. Temyizin işleyişine dair olan kanunda bu durum halledilmiş bulunmaktadır.

NEF'İ DEMİRLİOĞLU — Bundan başka bir daireye bağlamak imkânı bulunabilir mi?

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Asıl hükmü tâyin edecek 3 ncü daire olabilir, burada tasrihine lüzum görmüyorum. Görevlendirilen daire deniyor. «Bunlara hususî kanununa göre 3 ncü daire bakacaktır.» diyebiliriz.

NEF'İ DEMİRLİOĞLU — 56 ncı maddenin son fıkrasında 1 ncı başkanın seçeceği daire başkanı deniyor.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Müsaade buyurun. Tahkikine zaten görevli daire bakacak. Ceza sahasında ise üçüncü daire görevlendirilmiştir.

BAŞKAN — Rica ediyorum, karşılıklı görüşme halinde müzakerenin seyri değişebilir.

BAŞKAN — Nef'i Demirlioğlu.

NEF'İ DEMİRLİOĞLU — Efendim, 175 ncı maddenin beşinci fıkrasında (Başsavcı tarafından kovuşturmaya mahal olmadığına dair verilen karar ile yukardaki fıkralar gereğince Yargıtay üyesi tarafından hazırlık ve ilk soruşturmalar sırasında verilecek kararlara karşı vukubulan itiraz, Yargıtay Birinci Başkanı tarafından görevlendirilen bir daire başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır) denilmekte, ondan sonraki fıkrada da (ilk soruşturma sırasında Yargıtay üyesi tarafından verilecek kararlardan umumî hükümlere göre tasdik ile tekemmül etmesi icabedenlerin tasdik mercii Yargıtay daire başkanıdır) denilmektedir. Yargıtay Başkanından kasit görevlendirilen daire başkanı mı yoksa başka daire başkanı mıdır? Bunun tavihini rica ediyorum.

BAŞKAN — Komisyon söz istiyor mu?

SAHİR KURUTLUOĞLU — Hayır efendim, evvelce izah ettik.

BAŞKAN — Abdülkadir Okyay.

ABDÜLKADİR OKYAY — Sayın arkadaşlar, bu kanunun 175 ncı maddesine göre suç işleyenlerin içinde subaylar da olursa polis me-

mur, jandarma bunları karakola getireceği mânası anlaşılmaktadır. Biliyorsunuz Askerî Ceza Kanununun 148 ncı maddesine göre subay veya astsubaylardan birisi kanuna aykırı bir suç işlerse evvelâ adli âmirliğin tahkikat açması ve buna göre Askerî Ceza Kanununun 148 ncı maddesine göre suça temas ediyorsa bu kanuna göre de takibat icra eder. Aksi takdirde vazifesizlik kararı verecek ve mahkeme dosyası umumî mahkemelere intikal ettirecektir. Binaenaleyh bu yolda bir tadilat yapılırsa daha isabetli olur, komisyonun fikrini öğrenmek istiyorum.

ÂMİL ARTUS — Muhterem arkadaşlar, ben-deniz de Nef'i Beyefendinin bu maddenin başındaki tereddütlerine iştirak ediyorum. Filvaki 57 ncı sayfanın başındaki fıkrada (Yargıtay Daire Başkanının tasdikıyla) diye ifade edilmiştir. Bu fıkraya göre Yargıtay Birinci Başkanı tarafından seçilecek olanın Yargıtay Daire başkanlarından olacağı anlaşılıyor. Ama ileride tereddütler, münakaşalar hâsıl olabilir. Bu itibarla eğer komisyon iştirak ederse bu kuruldaki Yargıtay Daire Başkanı yerine...

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Görevlendirilen daire başkanı denmesi lâzımdır.

ÂMİL ARTUS (Devamla) — Görevlendirilen daire başkanı denmesi lâzımdır. Fakat birinci daire başkanı tarafından görevlendirilen başkan denmesi lâzımdır. Bundan evvelki fıkrada (birinci daire başkanı tarafından görevlendirilmiş olan) denilmektedir. Onun için bu fıkranın yeniden işlenmesi daha yerinde olacaktır kanaatindeyim.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, 175 ncı maddenin ikinci fıkrasındaki hazırlık soruşturmasını başsavcı kendi yardımcılara da yaptırabilir. Ancak kamu dâvasını açmak ve kovuşturmaya mahal olmadığına karar vermek başsavcıya aittir denilmekte, üçüncü fıkrada da (hazırlık soruşturması sırasında başsavcı tarafından istenilen tevkiif, tahliye, zabıt ve aramaya ilk soruşturmaya yetkili Yargıtay üyesi tarafından karar verilir) denilmektedir. Beşinci fıkrada ise (Yargıtay Daire Başkanının tasdiki ile tekemmül eden kararlara karşı yapılacak itirazlar Yar-

Yargıtay Birinci Başkanı tarafından tetkik edilerek karara bağlanır) denilmektedir. Burada bir itiraz mercii olarak bir daire zikrediliyor. İlk tasdik mercii, Yargıtay Daire Başkanıdır. Görevlendirilen daire başkanlığı tarafından karara bağlanır dendiğine göre bu itirazlar merciiinin orası olması ve oraya intikal etmesi lâzımdır.

NEF'İ DEMİRLİOĞLU — Görevlendirilen desek kâfi gelir zannederim.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Tasdik mercii olarak görevlendirilmiş olan Yargıtayın Birinci Daire Başkanı diyebiliriz.

HIZIR CENGİZ — Muhtrem arkadaşlar; müzakeresi yapılan 157 nci maddede bahis konusu iki fıkrayı ele alalım. Birincisi baysavcı tarafından kovuşturmaya mahal olmadığına dair verilen karar ile yukardaki fıkralar gereğince Yargıtay üyesi tarafından yapılan ilk soruşturma veyahut bundan sonraki itiraz Yargıtay Birinci Başkanı tarafından görevlendirilen bir daire başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır. Yalnız itirazlı olan kararların merciiini tâyin eden bir fıkradır bu, ve bambaşka bir mâna taşımamaktadır. Yargıtay dairesince verilecek karar umumî hükümlere göre tasdik ile tekemmül eden hususların mercii Yargıtay Başkanlığıdır. Malûmuâliniz bu Ceza Mahkemeleri Usulü Kanunundaki hükümlere istinaden hâkimlerin yaptıkları muameleler icabı ittihaz ettikleri kararlara mütenazır olarak bir hüküm sevk etmek fikrinden mülahem olmuştur. Burada daire başkanının tasdiki ile tekemmül etmesi icab eden kararı ittihaz eden salâhiyet yargicinin mensubolduğu daire başkanıdır. Bir daire var, o dairede falan zat ilk tahkikatı yapmış ve bir karar vermiştir. Karar tevkife mütaalliktir, tasdik de edilmiştir. Yine bir tane daha bir meni muhakeme kararı verilmiştir, karar tasdik edilmiştir. Bunları tetkik etmeye lüzum yoktur. Bu tasdik keyfiyetini hangi hâkim yapacaktır? O zat hangi daire başkanına bunu gösterip tasdik ettirecektir? O zatın mensubolduğu daire başkanının tasdiki ile mesele bitmiş olur.

İtiraz meselesine gelince; bunu ayırmakta faide vardır. Birinci başkan tarafından görevlendirilen bir daire başkanı tasdik ile tekemmül ettirilen bir karara itiraz vâkı olmuşsa, tasdik

eden bir makam olduğuna göre, kendisine itiraz edilen kararı tasdik edemez. Bu Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun âmir hükümleri iktizasındandır. Binaenaleyh bendenize göre bir Yargıtay Daire Başkanı, mensubolduğu daire başkanı demekle bunu ikmal etmek mümkündür. Benim noktai nazarım budur. Yoksa itirazı tetkika birinci başkan tarafından vazifelenendirilen başkandır, şeklindeki itirazları komisyonun kabul etmesinin bânası kalmıyor. Bir daire başkanını tetkik ile vazifelenendiriyoruz, sonra tasdik ile tekemmül edecek itirazı da aynı mercie veriyoruz. Böyle şey olmaz arkadaşlar. Tasdik ile tekemmül ancak mensubolduğu mahkeme kararı ile mümkün olur ve bu aledderecat seyrini takibeder ve bunlarla diğer bidayet mahkemeleri gibi bir mahkemedir. Onun verdiği, tasdik ile tekemmül eden kararı mensubolduğu daire başkanının tasdiki gerekmez. Bendenizin fikri budur, hürmetlerimle.

BAŞKAN — Komisyon.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, şurasını arz etmek isterim ki, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunumuzun 296, 297 ve mütaakıp maddeleri itirazın şeklini tesbit etmiştir. Bir hususî hüküm getiren bu madde muhterem Cengiz Bey arkadaşımızın endişesine mahal vermiyecek şekildedir. Müsaade ederseniz bununla ilgili fıkraları okuyayım. (İlk soruşturma sırasında Yargıtay üyesi tarafından verilecek kararlardan umumî hükümlere göre tasdik ile tekemmül etmesi icab edenlerin tasdik mercii Yargıtay Başkanıdır.) Alt fıkrasında da (Yargıtay Daire Başkanının tasdiki ile tekemmül eden kararlara karşı yapılacak itirazlar Yargıtay Birinci Başkanı tarafından tetkik edilerek karara bağlanır.) denilmektedir. Bu okuduğum fıkralar öyle zannediyorum ki, bütün tereddütleri izale etmektedir.

BAŞKAN — Mehmet Göker.

MEHMET GÖKER — Efendim, neden üçüncü ceza dairesine havale edilmiyor da başka türlü mütalâa ediliyor?

SAHİR KURUTLUOĞLU (Devamla) — Bu maddenin hususiyeti şudur: Seçim işleri veya seçimle alâkalı suçlar dolayısıyla faileri hakkında yapılacak tahkikat Memurin Muhakemat Kanununa tâbi olmak icabeder. Halbuki Memurin Kanununun usulü ile bu dâvanın kendi usulü arasında fark vardır. Üçüncü Ceza Dai-

resine neden verilmedi? Hususî kanunlar hükümüne bağlanmış olan dâvaların tasdikî alâkâlı usul kanunlarına göre icra olunur. Burada da soruşturmadan sonra dâva tekemmül edecek ve 3 neü Ceza Dairesi Riyasetine verilecektir.

Bendeniz bu maddenin tedvininde isabetsizlik olmadığı kanaatindeyim.

RAUF GÖKÇEN — Efendim, 175 ne madde içinde çok önemli bir husus vardır. Bendeniz şu kadarını arz etmek isterim ki, askerî şahısların propaganda yapması yasak edilmişse de böyle bir şey yapıldığı takdirde şöyle bir durum hâsıl olacaktır. Meselâ bir general resmî elbisesi ile meydana çıkıp da propaganda yapamaz. Bir garnizonda, her hangi bir eğlence dolayısıyla bir münakaşa şeklinde, her hangi bir soru karşısında cevap mahiyetinde propaganda yapabilir. Bu esnada bir polis memuru gelecek, generali alacak, karakola götürecektir. Bu kanun öyle zannediyorum ki, Askerî Ceza Kanununa tesir etmiştir. Biliyorsunuz askerî şahıslar inzibat vasıtasıyla ve usulüne göre karakola celbedilirler. Zamana, zemine göre daha sonraya da bırakılabilir. Bu tasarıdaki metni kabul edecek olursak bu bir sürü itirazlara yol açabilir.

İkinci bir husus da, bir askerî şahsın böyle bir suçtan dolayı yaptığı hareket eğer sivilse sivil mahkemede, askerî bir suç ise askerî mahkemede görülür. Mahkûm edilirse sonu daha da çöğalacak, kanunlara, emirlere itaatsizlik, ordunun şerefini kırıcı bâzı hâdiseler bahis konusu olabilecektir. Daha ziyade askerî mahkemede yargulamadan çekinirlerse o vakit de ikinci bir sebeholarak bu maddeye bir fıkra ilâve edilmesinin uygun olacağı kanaatindeyiz. Bunun için bir takrir takdim etmiş bulunuyoruz. Tensip ve kabullerinizi rica ederiz.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Burada zikredilen suçlar tamamen seçimle ilgili suçlar olup Askerî Ceza Kanunu hükümleri dışında bu kanun hükümleri dairesinde muamele icra olunacaktır. İşliyenler askerî şahıslar da olsa, rütbesi ne olursa olsun, subay, astsubay umumî takibe mâruz kalacak ve umumî mahkemelerde muhakeme edileceklerdir ve haklarında umumî kovuşturma yapılacaktır. Memuriyet hizmetlerinden doğan suçları işlemiş oldukları için valilerin, şahsan işledikleri suçlardan dolayı takibi usulü başka, me-

muriyet sıfatıyla işledikleri suçların takibi usulü başkadır. Bu suçlardan dolayı hususî, en yakın mahkeme savcısının müdahale ettirmesini icabettiren suçlardan dolayı da umumî hükümlerin tatbik edilmesi emredilmektedir. Bunun haricinde general, albay, hangi rütbede olursa olsun kendi meslekine taallûk eyliyen hususu Askerî Ceza Kanununun içerisinde mütalâası mümkün olmayacağından her hangi bir suç işlediği takdirde hususî muhakemeye lüzum olmadığı için burada bir kayıt ilâvesine lüzum yoktur. Bu suçları garnizon dâhilinde işlerse Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu tatbik edilecektir. Onun için maddenin tavzih ve tasrihine ihtiyaç gösteren bir anlaşmazlık tarafı olmadığı kanaatindeyim.

BAŞKAN — Abdülkadir Okyay.

ABDÜLKADİR OKYAY — Sayın sözcünün konuşmasından hâdiseye lâyiki ile nüfuz edilemediği kanaatinde olduğum için söz almış bulunuyorum. Benim arz etmek istediğim, Askerî Ceza Kanununun 148 ne maddesidir. Askerî şahıslar suç işlerlerse evvelâ suçun asker mi, sivil mi olduğu tefriki yapılarak askerî suçlardan ise askerî mahkemeye, sivil suçlardan ise sivil mahkemeye celbedilmeleri lâzımdır. Burada işlenecek suç askerî mi, sivil mi? Bu belli değildir. Askerî garnizonda bir suç işlenmesi halinde askerî mahkemeye gidecektir. Sivil daği askerî müesseseler içinde suç işlerse onun işlediği suç da askerî bir suçtur. İki askerî şahıs bir kahvede suç işleseler işledikleri suç askerîdir. Şimdi bu durumda bir astsubayın seçimler sırasında arabadan inip bir köylü ile konuşması da suç telâkki edilirse onu umumî hükümlere tâbi tutacağız. Halbuki evvelâ bunun 148 ne maddede mevcut hükme göre askerî mahkemeye sevkî, işlediği suçun askerî mahkemeye mi, yoksa sivil mahkemeye mi sevkî icabettiğinin orada tesbit ve tefriki iktiza eder. Bunun tâyini de lâzımdır. Bu sebeple takririmizin kabulünü istihdam ediyorum.

SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, muhterem paşamın ifade buyurdıkları hususları söylece toplamak lâzımdır. Garnizonlarda askerlerin birbirlerine karşı işledikleri suçlar dışında işlenmiş suçlar da vardır. Bunlar da askerî suçtur. Şunu nazarı dikkate almak lâzımdır ki, maddenin birineci fıkrasında bu kanunda yazılı suçları veya bu kanunun uygulanmasına taal-

lük edip de umumî hükümlerin tatbikini icab ettirecek diğer suçları işlemiş olanlar, sıfat ve memuriyetleri ne olursa olsun haklarında umumî hükümler dairesinde takibat yapılacağı hususu derpiş edilmiştir. Bu hususta memurün muhakemat kanunumuz vardır, Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu vardır. Buradaki kaydın seçime taallük etmesi itibariyle hususî usul ve muhakemeleri bir tarafa koyarak, sıfatı ne olursa olsun, herkesi umumî hükümler dairesinde muhakemeye tâbi tutmanın ve tahkikatı umumî hükümler dairesinde yapmanın tevsikinden ibarettir. Buna istisna koyduğumuz takdirde diğer her istisnaya da yer vermek mecburiyeti hâsıl olacaktır. Kısa bir süreye munhasır olmak üzere müruruzaman bakımından hususî hükümler getirilmiş, istisnasız olarak umumî hükümler dairesinde takibat yapılması zarurî görülmüştür.

BAŞKAN — Rauf Gökçen.

RAUF GÖKÇEN — Efendim, işlenen suçun sivil suç mu, askerî suç mu olduğu meselesi üzerinde hukukî mütalâa yürütecek değilim. Ben mütalâamı hukukçu olarak değil, bir ordu mensubu sıfatıyla kendi zaviyemden arz ediyorum. Bu, bir askerî suçtur kanaatindeyim. Bizim bütün endişelerimiz bu kanun içine giren subay ve astsubayların oy kullanmasından doğmaktadır. Muhtelif arkadaşlar mevzuu muhtelif yönlerden münakaşa ederek «ordunun oy kullanması politikaya karışması demek değildir» diye müdafaa etmişler ve ordu mensuplarının oy vermesini esas kabul etmişlerdir. Bizim bütün savunmalarımıza rağmen bu husus kanuna girmiştir. Böyle olunca mademki, hepimiz orduya politikanın sokulmasını mahzurlu görüyoruz, o halde bunu men eden tedbirleri de burada almak mecburiyetindeyiz. Bir astsubay veya generalin resmî elbisesi ile propaganda yapması yasak olduğu halde, bu konuya temas eden birkaç kelime sarf etmiş olması kendisini suçlu telâkki etmeye vesile olacaktır. Mademki, subayların oy vermesi kabul edilmiştir, o halde bu müessese mensubu şahısların yapacağı propaganda doğrudan doğruya ordu içinde işlenmiş ise bu askerî bir suçtur. Zira ordunun içine politika sokmak ve ordu mensuplarının politikaya girmesi dahi, demek oluyor ki, artık askerî suç mütalâa edilmiyor. Bu hususu müphem bir nokta kalmasın diye yüksek huzurunuzda arz edi-

yorum. Komisyon bu hususu bir tetkikten geçirirse ve Yüksek Meclisimiz de takrimimizi nazarı itibara alır, kabul ederse mesele gayet rahat bir şekilde halledilecektir kanaatindeyim.

BAŞKAN — Kaludî Laskaris.

KALUDİ LASKARİS — Arkadaşlar, mesele mühimdir. Madem ki, bir subayın istifa edip namzetliğini koyması esası kabul edilmiştir. O halde garnizonlarda, yemekhanelerde konuşulması elbette icabeder. Bu maddeler içinde zikrettiğimiz fiilleri de ifa etmesi mümkündür. İntihap bölgeleri elbette olacaktır, fakat bir subayı suç işlediği zaman polis alıp karakola götürmeyecektir. Keza bu suçtan dolayı hattâ zabıt tutulup da kendisine imza ettirilemeyeceğine ve işlenen suç da askerî suç olduğuna göre, burada muhterem komisyonun fazla taassup göstermiyerek, bu tâbiri kabul etmesi lâzım. Üzerinde imza bulunan takriri kabul ederek maddeye bir kelime ilâve etmesini rica ederim. Çünkü bir subay aleyhinde tutulacak bir zabıt sivil mahkemeye verilemeyecek ve arada ihtilâflar doğacaktır. Bir general böyle bir suç isnadı ile sivil mahkemeye verilemeyecektir. (Gürültüler) Muhterem komisyon maddelerine o kadar bağlıdır ki, ince li şerifim tâdil edilmesi lâzımgelse papa dahi bu kadar taassup göstermez. (Gülüşmeler)

Muhterem arkadaşlar, biraz müsâamaha gösterelim, yerinde olarak zabıtlarımıza oy verme hakkını tanıdık. Onun icabı olarak kendilerine müsâamaha gösterelim. 30 - 40 senelik disiplinli bir hayat içinde askerî terbiye ile yetişmiş, bizden ayrı terbiye görmüş bir sınıfın ayrı kalitede ahlâk sahibi olması lâzımdır. Mademki, subayların namzet olmalarını kabul ediyoruz, bu subayların etrafındaki muhitin de göz önünde tutularak maddeyi ona göre tedvin edersek memlekete büyük bir hizmet yapmış oluruz. Söyliyeciğim bu kadardır, takdir sizlerindir. Komisyondan rica ediyorum, maddeler ve kelimeler üzerinde fazla ısrar etmesinler.

BAŞKAN — (Komisyon Sözcüsüne hitaben) Söz istiyor musunuz efendim?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Hayır efendim. Daha evvel izah ettim.

BAŞKAN — Hulûsi Selek.

HULÛSİ SELEK — Muhterem arkadaşlar, bu kanun tasarısının bu maddesini hepimiz bili-

vorsunuz, seçim usul ve şartlarına göre bir istisna kabul etmemiştir. Sıfatları ne olursa olsun seçime münhasır olmak üzere, haklarında takibat yapılacaktır. Bir ordu mensubu bir garnizon dışında işlediği suçtan dolayı umumî hükümler dairesinde muhakeme edilecektir. Bir subay askerî disiplin kaidelerinin dışında dışarda bir suç işlerse, sıfat ve rütbesi ne olursa olsun kanunun, genel hükümler dairesinde hakkında takibat yapılacaktır. Bu husus esas hükmü katiben ihlâl etmemekte ve gereken disiplini de temin etmektedir. Bu şekilde getirilmiş olmasında asla mahzur yoktur ve bu konuda tek bir usulü muhakemenin teşkilinde fayda vardır efendim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen yok. Tavrileri okuyoruz.

Yüksek Başkanlığa

175 nci maddenin son fıkrasının «İlgili kimseler ve siyasî partiler Ceza muhakemeleri usulü Kanunu gereğince şikâyetname vermek suretiyle kamu dâvasını tahrik ve açılmış bulunan dâvaya her halde müdahale edebilirler.» şeklinde tashihini arz ve teklif ederim.

Abdullah Ercan

Yüksek Başkanlığa

175 nci maddenin 1 nci bendindeki «tarafından» kelimesi tekrerrür ettiğinden, fıkranın «Yargıtay Birinci Başkanının görevlendirdiği bir idare başkanı tarafından tetkik olunarak karara bağlanır.» şeklinde düzeltilmesini arz ve teklif ederim.

Şinasi Özdenoğlu

Yüksek Başkanlığa

175 nci maddenin son fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ededim.

«İlgili kimseler ve siyasî partiler Ceza muhakemeleri usulü Kanunu gereğince ihbarname vermek suretiyle kamu dâvasını tahrik edebilirler ve bir dilekçe ile dâvaya müdahale edebilirler.»

Alp Kuran

Yüksek Başkanlığa

175 nci maddenin 8 nci fıkrasının aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederiz :

Şinasi Özdenoğlu Adnan Başer

(Kaymakamlar hakkında hazırlık soruşturmasının yapılması ve kamu dâvası açılması ve

son soruşturma açılmasına karar verilmesi bağlı buldukları ile en yakın il merkezindeki vazifeli Cumhuriyet savcısı ve sorgu yargıcı ve yargulamaları bu ildeki görevli mahkemeler tarafından yapılır.)

Yüksek Başkanlığa

175 nci maddeye göre subay ve astsubaylardan suç işleyenler, polis veya jandarma vasıtasıyla karakola getirilip ifadesi alınması gerekmektedir. Halbuki Askerî ceza Kanununun 148 nci maddesi ceza tâyin etmiş bulunmaktadır.

«Askerî şahıslar hakkında evvelâ adli âmirlikçe tahkikat açılır. Suçun 148 nci maddeye girmediği takdirde vazifesizlik kararıyla umumî mahkemeye intikal ettirilir.»

Fıkranın bu şekilde tadilini arz ve teklif ederiz.

Laskaris Abdülkadir Okyay Rauf Gökçen
BAŞKAN — En aykırı önergeden başlamak üzere, tekrar okutup oylarınıza sunacağım.

(Kaludi Laskaris ve Abdülkadir Okyay'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergenin nazarı dikkate alınmasını kabul edenler... Etmeyenler...

Lütfen işaret buyurun efendim. Anlaşılamamıştır. Tekrar oyunuza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

(Abdullah Ercan'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi dylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Alp Kuran'ın tavrini okutuyorum.

(Alp Kuran'ın önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Önergeyi dikkate alanlar... Kabul etmeyenler... Reddedilmiştir.

Şimdi Şinasi Özdenoğlu'nun tavrini okunacak.

(Şinasi Özdenoğlu'nun önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Kabul edenler... Etmeyenler... Reddedilmiştir.

(Şinasi Özdenoğlu ve Adnan Başer'in önergesi tekrar okundu.)

BAŞKAN — Bu önergeyi kabul edenler... Kabul etmeyenler... Reddedilmiştir efendim.

Şimdi, 175 nci maddenin 6 nci fıkrası hakkında komisyonea kabul edilmiş bir tadil teklifi vardır, okutuyorum.

İlk soruşturma sırasında Yargıtay üyesi tarafından verilecek kararlardan umumî hükümlere göre tasdik ile tekemmül etmesi icabedenlerin tasdik mercii, görevlendirilmiş olan Yargıtay Daire Başkanıdır.

BAŞKAN — Bu değişiklikle maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kovuşturma usulü

MADDE 176. — Bu kanunda yazılı suçlardan dolayı ağır cezayı gerektiren cürümlerden gayrısında 173 ncu maddede yazılı müddetlere riayet edilmek şartıyla bu kanunda yazılı suçlardan dolayı 3005 sayılı Kanun hükümleri dairesinde kovuşturma yapılır.

BAŞKAN — Buyurun.

EMİN SOYSAL — Cümlede bozukluk var. Bir maddede iki tane dolayı geçiyor. Bu cümlede tenafürü intaceden bir bozukluktur. Rica ederim, komisyon izah etsin.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — İzah edilecek bir şey yok. Taktir versinler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler.. Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Seçim zamanında cevap hakkı.

MADDE 177. — Seçim zamanında zikir veya telmih suretiyle haklarında neşriyat yapılan özel ve tüzel kişiler cevap verecekleri yazının yayımlandığı gazete veya mecmua ile cevap ve tashihlerini nerede buluyorlarsa o yerin sulh ceza yargıcına verirler. Yargıç müracaatın yapıldığı gün cevap ve tashihi tetkik ederek varsa suç teşkil edecek ifadeleri çıkardıktan sonra cevap ve tashihin altına neşri lüzumuna dair yazacağı serhile derhal gazete veya mecmuanın idarehanesine bildirir. Cevap veren ücretini öderse metni telgrafla tebliğ eder. Gazete veya mecmua işbu cevap ve tashihi aldığı günün ertesi günü cevap verenin koyduğu başlıkla aynı sahifenin aynı sütununda aynı punto harflerle aynen neşretmeye mecburdur. Aksi halde gazete veya mecmua sorumluları, cevabı emreden mahkemeye bir aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Basın Kanununun bu maddeye aykırı olmayan hükümleri mahfuzdur.

BAŞKAN — Buyurun.

ÖMER SAMİ COŞAR — Bu madde seçim devreleri için özel bir tekzip müessesesi kuruyor. Buna komisyon neden ihtiyaç duymuştur, anlıyamadım. Evvelâ Basın Kanununda 27 Mayıs'tan sonra çıkarılan 143 sayılı Kanunla yapılan bir değişiklik var. Bu kanun bu cevap hakkını geniş olarak tanzim etmiş bulunmaktadır. 177 nci madde aynen şöyle başlıyor; «seçim zamanında zikir veya telmih suretiyle haklarında neşriyat yapılan özel veya tüzel kişiler» Bu cümleyi ararsak Meclis zabıtlarında var. Fakat 1931 deki Matbuat Kanununda bu mevcuttur. Bu sebeple şimdi bunu komisyonun yeniden getirmesinin mânasını anlıyamadım.

İkincisi: Haklarında yayın yapılan kimseler seçimde vatandaşın oy istiycekler ve belki de yarın Devlet idare edecek mevkilere geleceklerdir. Bu kimselerin fikirlerini, siyasî görüşlerini niçin yazmasın gazeteci? Bu sebepten, her yazıya, her makaleye bir cevap verilmeye kalkılırsa ne halde kalır?

Sonra; ilgili hüküm diyor ki, (Bir kimsenin şahsına ve menfaatine dokunan veya kendisi ile ilgili genel sözler ifade eden açık veya kapalı şekilde yapılan yayımdan dolayı...) Diye devam ediyor. Bu sebeple, bunun tekrarına lüzum yoktur. Cevap hakkı Basın Kanunu içerisinde gerektiği şekilde yer almıştır.

27 Mayıs devriminden sonra hâsıl olan duruma göre, cevap hakkını kullanmak isteyen bir şahsa karşı, gazetenin de itiraz hakkı tanınmıştır. Şimdi bu 177 nci maddeye göre, bu itiraz hakkı alınıyor, seçim devresine munhasır bile olsa, gazetenin itiraz hakkı tanınmıyor. Bir delili mevcut olsa bile bunu ibraz etmeye imkân verilmiyor.

Hakkında neşriyat yapılan kimse için elde bir delil varsa, gazete derhal mahkemeye itiraz edecek, delilini gösterecek, tekzip mahkemesinin kararına göre ya neşredilecek, yahut da durdurulacak. Eğer bu madde kabul edilirse, gece yarısı bile olsa, sulh ceza yargıcının gözden geçirdiği tekzip gazetede neşredilecek, bu bir mecburiyet halinde gazeteye tahmil ediliyor.

Tekzibe itiraz, mevcut kanuna göre bir hak'tır. Bıraksınlar, o hakkımızı, mevcut Basın Kanununa göre kullanalım. 48 saat içinde itirazımıza bir cevap verilir, ona göre muamele yapılır. Basın Kanununun hükmü esas olsun. Bir

takrir sunuyoruz, ve maddenin şu şekilde tadilini rica ediyoruz :

«Madde 177. — Seçim zamanında Basın Kanununun cevap hakkı ile alâkalı hükümleri uygulanır. Yalnız, cevap veren ücretini öderse metni telgrafla tebliğ edilir.» Bu hususu haklı buluyorum. Seçim devresidir, hemen çıkmasını temin eder. Telgrafla tebliğini yapsın, başka hükümlere lüzum görmüyoruz.

BAŞKAN — Buyurun, Emin Soysal.

EMİN SOYSAL — Benden evvel konuşan arkadaşım buyurdukları doğrudur. Esasen madde garip bir şekilde yazılmış: (Seçim zamanında zikir veya telmih suretiyle) ediyor. Ne zikri bu? Zikir mi yapıyorsunuz?... (Veya telmih suretiyle haklarında neşriyat yapılan) diyor. Haklarında hangi çeşit telmih?... İyiliğe de kötülüğe neşriyat yapılabilir. Burada sarahat yok. Ama Basın Yayın Kanununda sarahat var (Aleyhlerinde neşriyat yapılan) demekle hiç olmazsa sarahat verilir. (Aleyhlerinde hakareti mutazammın şekilde neşriyat yapılan) deseydi madde sarahat kazanırdı. Burada lehte ve aleyhteki yazılara cevap verebilir. Bu maddeye onun için bendenize lüzum yoktur. Basın Kanununda sarahaten zikredilmiştir. Arkadaşımızın verdiği önerenin kabulü yerinde olur.

Ayrıca şu kanaatteyim ki; adayların vatandaşlar tarafından tanınması için Fransa'da ve diğer memleketlerde olduğu gibi seçim zamanında biraz müsamahalı olmak lâzımdır basına. Bâzı ahvelde yazmalı basın. Yazmalı ki, geliş güzel, adeta ezbere oy vererek, T. B. M. Meclisine 29 Türk askerini bir derede öldürten kimse gelmesin. Bunlar yazılmalıdır. Hattâ, komisyonun bu alanda bambaşka bir mahiyette ve bugünün hürriyet rejimine göre bir madde tedvin etmesini beklerdim. Maalesef bu yapılmamıştır. Adeta kapalı kutu gibi vatandaşlar birbirlerini tanımadan oy vereceklerdir. Bu hususta Yüksek Meclisin dikkatini çekerim. Başka memleketlerde seçimden bir ay evvel basın adayları tanıtılır. Böylece efkârı umumiye bunları daha iyi gözden geçirir, kendileri hakkında daha iyi hükümünü verir.

Bu sebepten basını bir çember içine almak yersizdir, mânasızdır. Bunun için ben aleyhindeyim bu maddenin.

BAŞKAN — Buyurunuz Hulûsi Bey.

HULÛSÎ SELEK — Efendim, bendeniz Emin Soysal arkadaşımızın fikrine iştirak etmekle beraber, diğer bir hususu arz etmek istiyorum. «...haklarında neşriyat yapılan özel ve tüzel kişiler, cevap verecekleri yazının yayımlandığı gazete veya mecmua ile cevap ve tashiherlerini nerede bulunuyorlarsa o yerin sulh ceza yargıcına verilir. Yargıç müracaatin yapıldığı gün cevap ve tashihi tetkik ederek, varsa suç teşkil edecek ifadeleri çıkardıktan sonra, cevap ve tashihi altına neşri lüzumuna dair yazacağı serhile derhal gazete veya mecmuanın idarehanesine bildirir...» Sulh ceza hâkimi cevabı inceleyecek, suç teşkil eden kelimeleri çıkaracak. Tasarrufu bu kadar. Ya yazıyı veren kimse cevap hakkını suiistimal ederse. Gazetede çıkan yazıya cevap teşkil eden yazı, bir nevi propaganda şeklinde olursa, gazeteyi istismar ederse ne olacak? Sulh ceza hâkiminin yetkisini daraltmamak lâzımdır, tahdid edilmemelidir. Cevabın, gazeteyi istismar etmeyecek şekilde olmasına da dikkat edilmelidir. Cevap hakkını suiistimal etmeme bakımından, burada önleyici bir hüküm olmalıdır.

BAŞKAN — Komisyon sözcüsü.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Bu maddede Basın Kanununun gerektirdiği hükümlerle maddenin eski hükmü arasında büyük bir fark mevcut değildir zannedirim. Filhakika 1950 de 5545 sayılı Kanun çıktığı sırada, mevkii meriyette olan 1881 sayılı Kanun vardı. Ve oradan almış olacağız zikri ve telmihi. Bu itibarla zikir ve telmine taallük eden kısımlarının tanzihinde fayda mülâhaza edilir.

Ancak burada iki husus karşı karşıyadır : Biri; seçimlerin içinde aday olmuş veya adaylarla fikir beraberliği etmiş veya her hangi bir siyasi partiden müstakillen kendisinin uğradığı tarruzlara karşı verilecek cevap hakkı 5880 ve 6331 sayılı kanunlarla tekzip, düzeltme ve cevap hakları bir düzene konmuştur. 143 sayılı Kanunla da yeni bir istikamette cevap verme hakkının hangi suretlerle yapılacağı hükme bağlanmıştır. Arkadaşım Coşar Bey bu usulle meselenin devam etmesinde ve tatbikatın bu şekilde yapılmasında fayda gördüler. Bu bir kanun hükmünün seçim zamanında tatbik edilmesi şeklinde tecelli eder. Ancak öyle haller vardır ki, itiraz, hâkime müracaat, seçim propagandasının içine girmiş olabilir, memnuiyet müddeti içine girmiş olabilir.

Ve seçimler sonunda tecavüze uğradığı iddia edilen kimsenin haysiyetinin düzelmesinden bir netice almamı mümkün olmaz.

Emin Soysal arkadaşımızın haklı olduğu noktalar var. İdare edilenlerle idare edenler arasındaki durumu açıklamakta fayda vardır. Fakat, şahsiyetlerin her gün yıpranması, hırpalanması ve propagandanın gergin, sınırların da gergin bulunduğu ve dostluğun, münafereti büyük rol oynadığı bir havada hiç olmazsa durumun ortaya konmasının aynı derecede faydalı olacağını kabul ediyoruz. Bu itibarla, her gün değişen kaçamaklı teferruatla böyle bir durumda kalmış olan bir şahsın bulunduğu yer mahkemesine başvurarak hakkını araması önem arz eder. Bu bakımdan ve Basın Kanununun hükümlerini uygun görmek bakımından sadece usulî olarak arz edilen hususu seçim zamanına munhasır olmak üzere kabul etmekte fayda gördüğümüz için, Coşar Bey arkadaşımız gibi Emin Bey arkadaşımızın da ifade ettiği bu noktaların tasrihinde fayda mülâhaza etmekteyiz. Bu itibarla «seçim zamanında bir şahsın» dedikten sonra şu kısmın ilâvesini uygun görüyoruz. Okuyorum :

(Seçim süresi içinde özel ve tüzel kişilerin haysiyet ve şerefine dokunan veya menfaatini bozan yahut kendileriyle ilgili hakikate aykırı hareketler, düşünceler ve sözler izâfesi suretiyle açık veya kapalı şekilde bir mevkute de yapılan yayından dolayı o özel ve tüzel kişiler 5680 sayılı Kanununun 143 sayılı Kanunla değiştirilen 19 neu maddesine göre cevap vermek veya düzeltme istemek hakkına sahiptir.) Bu kısım baş tarafa eklenirse, zannediyorum, madde daha fazla vuzuh kazanır.

«İtiraz hakkı kayboluyor» deniyor. İtiraz hakkı, seçim zamanında tehlikeli bir şekilde kullanılabilir. İki aylık, 45 günlük bir müddet içinde Basın Kanunu bu şekilde işliyecek demektir. Basın Kanunundaki itiraz hakkı bu müddet içinde uygulanmıyacak demektir, bu mânaya geliyor.

HULÛSÎ SELEK — Cevap hakkı süistimal edilirse?...

SEÇİM KOMİSYONU SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Seçim zamanında, adayların haysiyetlerini muhafaza bakımından böyle düşündük. Kanun bu şekilde işlerse, her halde daha faydalı olur.

BAŞKAN — Buyurun, Ömer Sami Coşar.

ÖMER SAMİ COŞAR — Efendim, haysiyet-

lerin ve şereflerin korunması muhakkak ki, mühim. Yalnız bu seçim devresinde gazetenin de vazifesini yapması elzem. İtiraz hakkının ortadan kaldırılması için bir sebep görmüyoruz. Çünkü 143 sayılı Kanununun 19 neu maddesi, maddeyi tasrih ediyor. Tekzibi gazete aldıktan sonra 24 saat içinde itiraz ediliyor. İtirazına 24 saatte cevap veriyor. Bu vaziyette haysiyet ve şerefler korunacak. Yalnız gazetenin yalan ve dolanla doldurulmasına da mâni olunmuş olacaktır. Geçmişte olmuştur. Şimdi itiraz hükmü kaldırılıyor. Gazete elinde delilleri olduğu halde buna itiraz edemeyecek ve bile bile bunu gazeteye koyacaktır. Doğru değildir.

BAŞKAN — Takrirler vardır; okuyoruz.

Başkanlığa

177 nei maddenin şu şekilde tadilini teklif ederiz.

«Madde 177. — Seçim sahasında Basın Kanununun cevap hakkı ile alâkalı hükümleri uygulanır. Yalnız cevap veren ücretini öderse metni telgrafla tebliğ edilir.»

Şeref Bakışık

Ömer Sami Coşar

Selâmi Savaş

İlhan Esen

İlhami Soysal

Derviş Sami Taşman

Yüksek Başkanlığa

Maddenin ilk satırındaki (haklarında) kelimesinden sonra (aleyhte) kelimesinin yazılmasını arz ve teklif ederim.

Hızır Cengiz

BAŞKAN — Önergeleri oya sunmak üzere tekrar okutuyorum.

(Şeref Bakışık ve 5 arkadaşının önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Takriri dikkate alanlar... Alınmayanlar... Takrir dikkate alınmamıştır efendim.

(Hızır Cengiz'in önergesi tekrar okundu)

BAŞKAN — Takriri dikkate alanlar... Alınmayanlar... Dikkate alınmamıştır efendim.

Komisyon, tadilli metni verecek mi efendim?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, maddeyi komisyona alalım; hemen yeni metni takdim edeceğiz.

BAŞKAN — Efendim, bu madde komisyona verilmiştir.

Kurulda görevli yargıcın bakamayacağı dâvalar
MADDE 178. — İl ve ilçe seçim kurulu başkanlığını yapan yargıçlar kendi çevreleri içinde vukua gelecek seçim suçlarına mütaallik dâvalara bakamazlar.

Aynı mahalde bu dâvaları görecek başka yargıçlar bulunmaması veya mahkemenin teşekkül edememesi halinde mezkûr dâvalara bu mahalle en yakın yargı çevresinde bulunan aynı derecedeki mahkeme veya vazifeli yargıç tarafından bakılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Buyurun Şerafettin Yaşar Egin.

ŞERAFETTİN YAŞAR EGİN — Efendim, bu maddenin 1 nci fıkrasında, il ve ilçe seçim kurulu başkanları kendi seçim çevrelerinde seçim dâvalarına bakamaz, denilmektedir. Seçim kurulu başkanından başka yargıç üyeler de vardır kurulda. Bu hususta komisyonun fikri nedir acaba?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Başkan ve üyeleri efendim.

ŞERAFETTİN YAŞAR EGİN — Sonra, 2 nci fıkrada da, aynı mahalde bu dâvaları görecek başka yargıçlar bulunmaması halinde bu dâvaları en yakın yargı çevresi içindeki bir yargıcın tetkik ve rüyet etmesi esası kabul edilmiştir. Bâzi kazalar vardır ki, mensubolduğu ikiden daha çok başka bir ile yakındır. Bu bakımdan bâzi dâvaların seçim çevresi dışındaki bir vilâyetin kazasında, veyahut merkez kazasında görülmek mecburiyeti hâsıl olmaktadır.

İkinci fıkrada, «aynı mahalde bu dâvaları görecek başka yargıçlar bulunmaması veya mahkemenin teşekkül edememesi halinde, mezkûr dâvalara bu mahalle en yakın yargı çevresinde bulunan aynı derecedeki mahkeme veya vazifeli yargıç tarafından bakılır.» deniliyor. Bunun yerine, en yakın bir mahkemenin bu işi tetkike salâhiyettar olması zannediyorum tabii bakımdan çok lüzumludur.

Bir vilâyet içinde merkez kazasında hâkim vardır. Suç defillerinin zayi olması bakımından, birtakım aksaklıklar çıkabilir. Komisyonun bu hususta ne düşündüğünü öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Buyurun komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Arkadaşımız birinci fıkra hakkında

ki sözlerinde haklıdır. Başkandan başka, üyeler de vardır. Onu düzelttik.

İkinci fıkraya gelince : Aynı mahalde bu dâvaları görecek yargıç bulunmaz, mahkemenin teşkiline imkân kalmazsa, o zaman o vilâyetin hududuna en yakın mahkemeler tarafından dâvalar görülecektir.

ŞERAFETTİN YAŞAR EGİN — Başka yargıç olmadığı için, mahkeme teşkil edilemeyen bir mahalle, komşu vilâyet merkezi 50 kilometre, fakat komşu ilçe merkezi ise 20 kilometre. Bu türlü dâvalar uzaktaki mahkemede mi, yoksa yakındaki mahkemede mi görülecek?

BAŞKAN — Buyurun, komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Değil efendim. Ağır ceza kaza çevresi, orada yoksa diğer kaza çevresi. O mânadadır.

BAŞKAN — Komisyonun, birinci satırdaki (seçim kurulu başkanlığını) kelimesinden sonra «ve üyeliğini» kelimelerinin ilâvesini isteyen bir teklifi var. Maddeyi bu şekliyle kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Tutanakların delil kıymeti

MADDE 179. — Bu kanunda yazılı suçlardan ağır cezayı gerektirenlerin gayrisinde kurullara tanzim edilen tutanaklar sahtelikleri sabit oluncaya kadar müteberdir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi oylarımıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçim suçu

MADDE 180. — Bu kanuna göre seçim suçundan maksat, seçim işlerinde bu kanun hükümleri uyarınca görevlendirilmiş bulunan kimselerin bu görevleri dolayısıyla işlemiş oldukları fiil ve hareketlerle her kim tarafından işlenirse işlensin bu kanuna aykırı bulunan fiil ve hareketlerdir.

BAŞKAN — Buyurun.

HIZIR CENGİZ — Maddenin son fıkrasında iki kelime eksiktir zannediyorum. (Her kim tarafından işlenirse) diyor, (her kim tarafından seçim zamanında işlenirse) denirse daha iyi olur. («Yukarda var» seseri)

BAŞKAN — Maddeyi aynen kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Zamanaşımı

MADDE 181. — Seçim suçlarından doğan kamu dâvası, seçimin bittiği tarihten başlayarak üç ay içinde açılmadığı takdirde kovuşturma yapılamaz. Ancak takibi karar veya izin alınmasına bağlı hallerde bu mehil karar veya izin alındığı tarihten itibaren yürürlüğe başlar.

BAŞKAN — Buyurun.

ALP KURAN — 181 nci maddenin matla- bıyla madde metninin kastettiği mâna bir- birine uymuyor. Filhakika maddede mevzu- bahsedilmek istenilen suç bir sukutu hak müd- detidir. Halbuki buna matlapta zaman aşımı denmiştir. Sukutu hak müddeti olarak değışti- rilmesi yerinde olur. İkinci satırda (Ancak ta- kibi karar veya izin alınmasına bağlı hallerde bu mehil yani üç aylık dâva açma süresi, ka- rar ve izin alındığı tarihten itibaren yürürlüğe başlar) denilmiştir ki, burada, yüksek malû- munuz olduğu üzere, takibi izin ve karar al- maya mahsus hususlarda ceza mevzuatımızda hiçbir süre tâyin edilmiş değildir. Binaenaleyh, bu durumda meselâ, 165 nci maddeye göre bir fiilin dâva müruruzamanı 10 yıllık bir süreye tâbi bulunabilir. Gerekli takibe idare mercileri izin vermezse 10 yıllık süreye bir de 3 ay eklen- miş olarak, 2 seçim dönemi geçtikten sonra da- hi takibat yapılabilecek. Bu bakımdan izin ve karar alınması için 3 ay veya 5 yıl gibi bir sü- re kabul etmek her halde daha uygun olur. Çünkü, seçim suçlarından dolayı dâva açılması konusunda namütenahi bir süre olmamak için, ikinci cümleye de izin ve karar alınması husu- sunda bir süre kaydının konmasının muva- fık olacağı kanaatindeyim. Bu hususta bir de önerge veriyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Mehmet Ali Kumba- sar.

MEHMET ALİ KUMBASAR — Muhterem arkadaşlar, bu maddede (seçim suçlarından do- ğan kamu dâvası, seçimin bittiği tarihten baş- layarak üç ay içinde açılmadığı takdirde kovuş- turma yapılamaz) deniliyor ki buna göre tah- kikatın üç ay içinde bitirilmesi lâzımdır, aksi halde kovuşturma yapılamaz.

Vatandaş müracaat etmiştir, tahkikat için dilekçesini savcıya tevdi etmiştir. Savcı her hangi bir sebeple, ihmal ederek işi aksatmıştır. Üç ay içinde dâva açılmadığı için, kovuşturma

yapılamıyacak, dâva düşecektir. Bunda vatan- daşın ne kabahati var? Bu madde ile gayriâdil bir neticeye varılabilir.

5545 sayılı Kanun da, 3 ay içinde müracaati şart koşmaktadır. Müruruzamana uğramış ol- mazsa, yani vatan'daş müracaatını yapmış, ama saveci ihmal etmiş, şöyle olmuş, böyle olmuş, delillerin toplanması geçikmiştir. Bu dâva ada- lete intikal etmiyecek midir? Böyle adaletsiz- lik olmaz. Bu bakımdan komisyonun ne düşün- düğünü bilhassa rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun komisyon sözcüsü.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUT- LUOĞLU — Zaman aşımına taallük eyliyen bu maddede dâva ikamesi müddeti bir nevi zaman aşımı mânasına gelmektedir. Bu itibarla sadece sukutu hak müddeti zaviyesinden değil, dâva ika- mesi zaviyesinden tetkik edersek, matlapla metin arasında bir ahenksizlik olmadığını görürüz.

Dâvanın ikamesi, izin ve karar alınması hu- suslarına gelince; on sene devam edecek bir izin veyahut on sene sonra istihsal edilebilecek bir ka- rar kabili tasavvur değildir. Bir izne veya karar istihsaline bağlı birtakım vakıaları, üç ay geç- miştir diye, tahkikten kaldırmak da doğru olmasa gerektir. Bu itibarla iznin lâhik olmasından son- ra üç aylık müddet işliyecektir. Basın Kanunu- muzda böyle haller tahaddüs etti. Büyük Millet Meclisi karara geç vardıktan sonra birtakım dâ- valar üç aylık zaman içinde sukut etti. Seçim bir basın suçu olmadığına göre birtakım izne ve ka- rara bağlı suçların sahipleri olanlar bir nevi hi- mayeye sahip olacaklardır. Eski metinde de aynen böyledir. Kumbasar'ın dediği gibi, müracaat eder, orada da üç ay içinde dâva açılmadığı zaman bu suçun kovuşturulmasına imkân görülmemektedir. Bir saveci bu müddet içinde dâva açmazsa - ki, bu olabilir - zaten bu müddeti seçime munhasır üç aylık dâva açmak müddeti gibi bir hal diye mütalâa edemeyiz. Açılması bu müddetin geçme- sine bağlanmış dâvalar vardır ki, bir saveci bu hallerde dâva açmıyabilir. Bu fiile ait cezayı göze alır ve dâva açmaz. Bu itibarla, uzun zaman dâ- vaların sürüncemede kalmasını gerektirecek bir hal yaratmak doğru değildir.

MEHMET GÖKER — Efendim, izin için ne- den müddet koymaya lüzum duyulmuyor? Dâva için bir iki aylık bir müddet neden konmasın?

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, meselâ, milletvekilleri hakkında T. B. M. Meclisinin bir karar alması lâzım. Fakat seçimler var diye Meclis dağıldı. Bu durumda, 6 ay da geçmediği halde ilgili müddet için Meclisi mi takyideceğiz? Bu itibarla, (Takibi karar veya izin alınmasına bağlı hallerde, bu mehil karar veya izin alındığı tarihten itibaren yürürlüğe başlar) diye alınmış, buraya ithal edilmiştir. Bu karar veya iznin ne zaman verileceği elbette belli olmaz. Elbette 10 sene, 5 sene bekleyecek değildir. Mümkün olduğu zaiman, takibine karar verilecek veya izin verilecektir. Ama altı ay, ama üç ay sonra, bir karar verilecektir. Kanunun espirisinin muhafazası için bu şarttır.

BAŞKAN — Turhan Feyzioğlu, buyurun.

TURHAN FEYZİOĞLU — Muhterem arkadaşlarım, sözeünün izah ettiği gibi, bu madde 1950 yılında kabul edilen kanunda da vardır. Yalnız bir noktada küçük bir tereddüt vardır : (Takibi karar ve izne bağlı hallerde bu mehil karar veya iznin alındığı tarihten itibaren yürürlüğe başlar) deniyor maddede.

İzin veya karar almak için yapılan müracaat üç ay zarfında yapılmıştır. Karar veya izin alma, müracaatın yapıldığı tarihten sonra, kararı veya izni verecek makam işi bitirinceye kadar, sürenin işlememesi lâzımdır. İki, iki buçuk ay geçmiş, ondan sonra izin istenmiş. Karar veya izin istihsal için arada bir süre geçmiştir. 15 - 20 gün izin alınmış, ondan sonra yeniden bir üç aylık süre bekletmek, hakkında karar ve izin istihsal edilen kimseler aleyhine diğer vatandaşlara nazaran bir fark yaratmak olur. Bu üç aylık süre karar verildikten sonra işlemeye başlaması demek karar için müracaat iki ay 29 gün evvel yapılmışsa bu hiç hesaba katılmaması demek değildir. Basın Kanununda da bu hüküm vardır. Orada bir zaman aşımı tâyin edilmiştir. Altı ve üç aylık. Ancak bu sürenin durdurulması hakkında şöyle bir hüküm var; basın dâvasının açılması karar veya izin alınmasına bağlı hallerde karar ve izin almak için yapılan müracaatın tarihiyle karar veya iznin verilmesi tarihi arasında süre durur. O zamana kadar işlemiş müddetler muhafaza edilir. Karar alınmasına kadar süre devam eder. Aslı budur. Aksi takdirde vatandaşlar arasında iki kategori yaratmak ve zaman aşımı bakımından bir kısım sebeplere göre mahzur kılmak gibi bir netice doğurabilir. Eskiden beri de böyle gelmiştir. Yalnız Basın

Kanununda bir istisna var. Dâva açılması, karar veya izne bağlı hallerde, bu müddet, karar veya izin alındığı tarihler arasında işlemez. Yani, bu üç aylık müddet bu süre, karar veya izin almak için başturulan tarihle izin veya karar alındığı tarih arasında işlemez demek yerinde olacaktır.

SÖZCÜ SAHİR KURUTLUOĞLU — Efendim, bir gün fark olursa, ne olacak?

TURHAN FEYZİOĞLU (Devamla) — Efendim, aynı hüküm Basın Kanununda da var. Seçim suçlusu ile gazeteci arasında bir fark yaratmamak için kanun böyle bir hükümü koymuştur. Bu farkı izale etmek için bu hüküm konmuştur.

Sayın sözeünün buyurduğu husus şu sebepten varidolamaz : Artık bir gün de beklemesin ilgili makam. İzin alındıktan sonra. Burada malûm değil. Bütün vatandaşlar için bir. Diğer vatandaşlar için de üç aylık süreyi kabul ediyor. Bu maddenin yazılışına göre, 4 sene geçse, ondan sonra karar istihsal edilse, müracaat tarihinden sonra zaman hesaba katılmıyacağına göre, aradan ne kadar zaman geçerse geçsin, uğraşacaktır.

BAŞKAN — Buyurun, Alp Kuran.

ALP KURAN — Efendim, kanun tekniği bakımından, burada matlap ile kanunun maddesi birbirine uymamaktadır. Maddenin birinci cümlesinde bahis mevzu olan zaman aşımı değil, sukutu hali müddetidir. Bu düzeltilmelidir.

İkincisi Sayın Turhan Feyzioğlu'nun tezine bendeniz iştirak edemiyorum. Sayın Feyzioğlu, takibi izin veya karar alınmasına bağlı hususlarda, bunun hukukunda 3 aylık bir süre bulunduğunu ve bu sürenin seçimlerde de uygulanacağını belirttiler. Halbuki, basın hukukundaki bu özel sürenin burada, seçim suçlarında tatbikine imkân yoktur, kanaatindeyim. Seçim suçlarında, olsa olsa, ceza mevzuatına müracaat edilebilir. Ceza mevzuatımızda ise, bu konuda her hangi bir kayıt, her hangi bir süre konulmuş değildir. Binaenaleyh, Seçim Kanununa özel bir süre kaydı konulmadığı takdirde, seçim suçlarında, umumî ceza hukuku kaidelerine uyulmak mecburiyeti hâsıl olacaktır. Bu durumda, bir seçim suçundan dolayı dâva müruru zamanı içinde, meselâ isnadedilen suç on yıllık bir müruruzamana tâbi ise, on yıl üç ay sonra dâva ikame edilebilecektir. Ne demektir on yıl? 2 seçim dönemi geçmiş olacak. Bu arada belki

İktidar el değiştirecek. Yeni iktidar eskisini, rakibini seçim yolsuzluğu yapmakla itham etmek için, 10 yıl önceki bir fiilden dolayı dâva açtılabilecek. Böylece, memlekette bir huzursuzluk havası, geçmiş seçimlerin meşruiyeti hakkında şüpheler uyandırmak mümkün olacak. Halbuki, seçim suçlarında kısa bir dâva açma süresi konulmasının sebebi, bütün bunları önlemek içindir, geçmiş senelerin meşruiyetinin, îlânihaye münakaşa edilmesini önlemek ve huzuru bozmamak içindir. Dünya mevzuatında da mesele aynı sebeple, arz ettiğimiz şekilde halledilmişti, 2 cümleye bir süre kaydı koymak zaruridir.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ SAHİR KURUTLU-OĞLU — Maddeyi geri istiyoruz.

BAŞKAN — Bu madde hakkında verilen takrirler vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Maddedeki üç aylık müddetin 6 ay içinde olarak tadilini arz ve teklif ederim.

Hızır Cengiz

Yüksek Başkanlığa

181 nci maddenin matlabının «Hak düşünü süresi» olarak değiştirilmesini ve «Takibi karar veya izin alınmasına bağlı hallerde» bu sürenin 6 ay olarak kayıtlanmasını arz ve teklif ederim.

Alp Kuran

Yüksek Başkanlığa

181 nci maddenin 2 nci cümlesinin aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederiz.

Zeki Baltacıoğlu Turhan Feyzioğlu

«Ancak takibi karar veya izin alınmasına bağlı hallerde. Bu mehil karar veya izin almak için müracaat edilen tarihle, bu karar veya izin alındığı tarih arasında işlemez.»

Yüksek Başkanlığa

Madde 181 in aşağıdaki şekilde kabulünü arz ve teklif ederim:

Seçim suçlarında müruruzaman, müracaat tarihinden 3 ay içinde ilgililere yapılmalıdır. Aksi halde kovuşturma yapılamaz.

Yusuf Ziya Yücebilgin Abdullah Ercan

M. Ali Kumbasar

Madde 181. — Seçim suçlarından doğan kamu dâvası, seçimin bittiği tarihten itibaren üç ay içinde açılmadığı takdirde kovuşturma yapılmaz.

Kamu dâvasının açılması izin veya karar alınmasına bağlı olan suçlarda izin veya kararın alınması için yapılan müracaat tarihi ile izin veya kararın verildiği tarih arasında geçen süre dâva süresi hesabına katılmaz. Ancak, bu süre üç ayı geçemez.

BAŞKAN — Efendim, madde takrirlerle birlikte komisyona verilmiştir.

IX. BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Seçim Giderleri

MADDE 182. — Seçim giderleri, genel bütçeden ödenir. Bunun için gerekli ödenek Adalet Bakanlığı bütçesindeki özel bölüme konur.

Bu ödenegin harcanmasında, birinei derece ita âmiri, Yüksek Seçim Kurulu Başkanıdır.

Seçim işleri için mahallerinde yapılması gereken her türlü harcamaların ita âmiri il ve ilçe seçim kurulları başkanları olup tahakkuk işlemleri Cumhuriyet Savcısı tarafından yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Maddeyi oya sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Ödenecek ücretler

MADDE 183. — Seçim kurulları başkan ve üyeleriyle bu kanun gereğince görevlendirileceklere ve bu işlerde mesai saatleri içinde veya dışında çalıştırılacak memur ve hizmetlilere verilecek ücretler ve haricden alınarak çalıştırılacakların gündelikleri Yüksek Seçim Kurulunun teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirtilecek esas ve miktarlara göre ödenir.

Bulunduğu yerin haricinde bir mahalle gönderileceklerin yol masrafları Hareirah Kanunu hükümlerine göre verilir.

Yüksek Seçim Kurulu Başkanı, bu madde hükümlerine göre harcanacak seçim giderleri ödeneğinden yeter miktarın il ve ilçe seçim kurulları başkanları emrine gönderir.

Bu kanunun uygulanması için gerekli yerlere başka yerlerden yetki verilerek gönderilen yargı sınıfından olanlara bu sebeple yapılan ödemeler saklıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Buyurunuz İbrahim Saffet Omay.

İBRAHİM SAFFET OMA — Muhterem arkadaşlar, bu madde ücretler hakkındadır ve

kimlerin ücret alacağını tasrih ediyor. Bunlar; başkan, üyeler ve çalıştırılacak memur ve hizmetlilerdir. Tatbikatta sabittir ki, seçim işlerinde savecilerin hizmeti büyüktür. Birçok işler saveciler vasıtasıyla yapılır. Kaldı ki, biraz evvel kabul edilen 182 nci maddede tahakkuk işlemleri Cumhuriyet Savecisi tarafından yapılır, deniyor. Binaenaleyh savecinin hizmeti mütemadiyen taaddüdetmektedir. Ayrıca seçim levazımı temini bakımından da birtakım hizmetleri vardır. Tatbikatta bulunan arkadaşlar pek iyi bilirler ki, saveciler çok faal bir vaziyettedirler. Hal böyle olunca, komisyondan öğrenmek istediğim şudur, ayrıca mutemetler de vardır, mutemetler de mütaakıp maddede gelecek, paralar onların elleriyle harcayacaktır. Şimdi 183 ncu maddedeki (kanunla görevlendirilenler) ibaresi savecileri ve mutemetleri kapsamakta mıdır? Eğer kapsıyorsa mesele yoktur, kapsamıyorsa artan hizmetler nazarı dikkate alınarak, bunlara da teşmilini istirham ederim, bir tahrir hazırladım, Riyasete takdim ediyorum, kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Başka söz istiyen var mı? Komisyon buyurun.

KOMİSYON BAŞKANI ŞEFİK İNAN — Seçim Kanunu ile hâkimlerimize ve bunların vazifeli kılacağı kimselere munzam bir vazife vermiş oluyoruz, seçim devresine inhisar etmek üzere. Cumhuriyet savecilerinin, mutemetlerin işleri gördükleri işlerin dışında bir mahiyet alırsa tabii kendilerine bir munzam ücret verilebilir. Fakat normal işleri gerçevesi içinde kaldıkça bunlara fazla bir ücret vermeye de imkân yoktur. Bilmiyorum sayın arkadaşımı tatmin edebildim mi?

İBRAHİM SAFFET OMAV (Yerinden) — Bu, savecinin vazifesi midir?

KOMİSYON BAŞKANI ŞEFİK İNAN (Devamla) — Meselâ seçim işlerinde zarflar, kâğıtlar v. s. kullanılır. Bunlar Yüksek Seçim Kurulu tarafından bastırılacak, kâğıtlar tamamlayacak, sevk edilecek. Bu işlere Adalet Bakanlığının levazım işleri tavassut edecek. Bütün bunlar fazla birşey değildir ve munzam ücreti icabettirmez.

Eğer munzam yeni vazifeler alırlarsa, meselâ mahalle mahalle, ev ev dolaşırlarsa bu kimselere bir ücret verilmesi yerinde olur tabii.

İlçe Seçim Kurulu Başkanı bir vazife ile gö-

revlidir. Bir büro kurulmuştur, bu büroyu sevk ve idare edecektir. Bu kendisine düşen bir iş mahiyetinde değildir. O itibarla munzam bir ücret alabilir. Ama tamamiyle tamamlayıcı mahiyette bir işten dolayı, tahakkuk evrakını tanzim ettirmek zannederim ki, munzam bir tediyyeyi icabettirecek mahiyette değildir.

LASKARİS KALUDİ — Ama İstanbul gibi bir yerin muhtelif semtlerinde saveci nöbet bekliyecektir. Büyükdere ve saire gibi yerlerde. Buna ayrıca bir ücret vermemek?

ŞEFİK İNAN — Niçin bekliyecek?

LASKARİS KALUDİ — Şikâyetler falan oluyor.

ŞEFİK İNAN — Vazifesinin icabıdır.

TAHSİN ARGUN — Savecilere ücret kabulü için bir kıstas bulunamaz. Sözcü arkadaşımız da 1950 deki kanun hükümleri aynen kabul edilmiştir. Yeni bir değişiklik yoktur diyorlar.

CEVDET AYDIN — Muhterem arkadaşımız saveciler için de aynı şekilde bir ücret taleb etmektedir. Bendeniz, bu kanaatin aksi bir kanaate sahibim. Tatbikattan gelmiş bir arkadaşımız. Savecilere tatbikatta bu kanunla hiçbir vazife yüklenmemektedir. Saveciler Seçim Kanununun tatbikatında sadece tahakkuk memuru olarak vazifeleri vardır. Bunun dışında, gelen evrakların sevkı gibi ehemmiyetsiz vazifeler olabilir. Diğer bütün esaslı işler seçim kurulları tarafından yapılmaktadır. Bu itibarla savecilerin bu konuda bir külfet, büyük bir sâyileri yoktur. Bu itibarla bunlara ücret verilmesi kanaatime göre yerinde olmayacak ve bütçe bakımından da bir külfet olacaktır. Bu bakımdan maddenin aynen kabulünü istirham ederim.

İBRAHİM SAFFET OMAV — Efendim, maddenin kabul ettiği gibi, muhterem arkadaşım da kabul ediyor ki, saveciler tahakkuk memurudurlar. Tahakkuk memurluğu vazifesine başladığı andan itibaren mesuliyet de beraber başlamıştır. Yanlış ödemelerden dolayı mesuliyeti, kanun önünde ağırdır. Adama hem mesuliyet ve hem de yüz binlerce lira alacak, tahakkuk ettirecek, buna rağmen divana karşı mesul tut. Ondan sonra da «bu senin vazifendir.» de. Bu âdil bir hareket olamaz efendim.

BAŞKAN — Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlarımız; filhakika 182 nci madde seçim giderlerinin tahakkuk işlemleri Cumhuriyet savecisi tarafın-

dan yapılır, demektir. Bu o demek değildir ki seçim işlerinde çalışan insanlar ne kadar gün çalışmışlardır, bunları, seçime ait evrakı kıymetlendirecek, ortaya çıkaracaktır... Böyle bir şey yok. Tatbikatta işin yükü seçim kurulu başkanının üstündedir. Seçim kurulu başkanı «X isimli kimse seçim esnasında üç gün çalışmıştır, sıfatı şudur, falanca bu kadar çalışmıştır, sıfatı budur.» diye tahakkuk müzekkeresi tanzim edip imzaladıktan sonra bunu savcıya verir. Savcılık, Yüksek Seçim Kurulunun tetkiki üzerine, Bakanlar Kurulunun kabul edeceği nispet ve esaslar dairesinde bu şahsın parasını tahakkuk ettirmek ita emrine bağlamak ve dairei aidiesi âmirinin imza etmesinden ibarettir. Taallük ettiği mahkemenin mutemedi, başkâtibinin, müddeiumumiyi nerede bulursa, oturduğu yerde imza ettirmesinden ibarettir yapılan iş. O itibarla müddeiumumiyi işin içine katmaya sebep yoktur. Hattâ bunun için bile sızlanmalar olmaktadır. İmza ediyor, para alsın demek yerinde değildir, olamaz. Tesmiline lüzum yoktur. Eski Seçim Kanununda da böyle bir şey yoktur.

BAŞKAN — Madde hakkında bir takrir vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim sebepler dolayısıyla 183 nci maddenin 2 nci satırındaki (hizmetlilere) kelimesinden sonra (ve tahakkuk memurlarıyla mutemetlere)

Kelimelerinin ilâvesini arz ve teklif ederim.
İbrahim Saffet Omay

BAŞKAN — Takririn nazarı itibara alınmasını kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Maddeyi aynen oyunuz. sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Satılma ve avans

MADDE 184. — Bu kanun gereğince yapılacak işler için lüzumlu her türlü levazım ve imal ettirilecek eşya ve taşıma giderleri miktarı neye balığ olursa olsun 2490 sayılı Kanunun 46 nci maddesinin (A) fıkrası hükümleri dairesinde pazarlıkla yapılır. İlân mecburî değildir.

Her çeşit seçim giderleri için il ve ilçe adalet daireleri mutemetlerine il ve ilçe seçim ku-

rulları başkanlarının tasvibi ile ayrıca üç bin liraya kadar avans verilir. Bu had içinde kalmak üzere mahsubedilen miktara kadar yenden avans verilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalâa varmı? Maddeyi oyunuz. sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Seçim eşyasının muhafazası

MADDE 185. — İl, ilçe ve sandık kurullarına ait mühürler, seçim işlemlerine taallük eden tutanaklar, matbu defterler veya sair evrak il, ilçe adalet daireleri emanet memurluklarında ve oy sandıklarıyla kapalı oy verme yerlerinin eşya ve malzemesi köylerde muhtarlıklarla ve kasaba ve şehirlerde belediyelerce muhafaza olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalâa varmı? Maddeyi oyunuz. sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Muafık

MADDE 186. — Bu kanunun uygulanmasında, vatandaşlar tarafından yapılacak her türlü müracaatlara ait her türlü evrak ve vesaik ile kurullarla verilecek kararlar her türlü hare ve resimden muafıtır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen varmı? Yoktur. Bir takrir var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

İçinde (her türlü) ibaresi üç defa geçen 186 nci maddenin :

a) Gerek bu sebeple,

b) Ve gerek müracaatlar yalnız vatandaşlar tarafından değil, siyasî partilerce de yapılabileceği cihetle; aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

İhsan Ögat

(Madde 186. — Bu kanunun uygulanmasında yapılacak müracaatlara ait her türlü evrak ve vesikalar ile kurullarla verilecek kararlar resim ve harctan muafıtır.)

KOMİSYON BAŞKANI ŞEFİK İNAN — İltihak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon iltihak ediyor, takririni oyunuz. sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Metni aynen kabul ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon metni aynen kabul ediyor. Maddeyi bu metinle yüksek oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Siyasî partilerin kâğıt ihtiyacı

MADDE 187. — Siyasî partiler oy pusulası ve propaganda işleri için ihtiyaç duydukları kâğıdı Devlet fabrikalarından veya Devlet sermayesinin iştiraki olan fabrikalardan temin etmek isterlerse bedeli kendileri tarafından ödenmek şartıyla Yüksek Seçim Kurulu, partilerin bu isteklerini yerine getirir.

Yüksek Seçim Kurulunun bu konuda, resmî makamlar ve fabrikalar nezdinde, yapacağı talepler süratle ve her şeye tercihi olarak yerine getirilir.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

X. BÖLÜM GEÇİCİ HÜKÜMLER

İlk hazırlık

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren :

A) Üç gün içinde Yüksek Seçim Kurulu teşekkül eder.

B) Yedi gün içinde il ve ilçe seçim kurulları teşkil olunur.

Bundan sonra, kütüklere dair hükümler dairesinde işleme devam olunur.

BAŞKAN — Komisyon.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — İlk hazırlık şeklindeki matlabin kaldırılmasını teklif ediyoruz.

BAŞKAN — Geçici maddeyi komisyonun düzelttiği şekilde oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — İçişleri Bakanlığı bütçesinin 418 nei bölümündeki seçmen kütük ve kartlarının düzenlenme giderleri ödeneği olan 1 500 000 lira, Adalet Bakanlığı bütçesinin 420 nei bölümüne aktarılır ve eklenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Bu kanunun 19 neu maddesindeki siyasî partilerin on beş il çevre-

sinde il ve ilçe teşkilâtı kurmuş olmaları hükmü saklı kalmak şartıyla, altı aydan beri bu teşkilâtın kurulmuş olmasına dair kayıt, bu kanunun yayımlanmasından sonra yapılacak her türlü seçimde bir defaya mahsus olmak üzere aranmaz.

BAŞKAN — Komisyonun teklif ettiği yeni bir madde vardır okuyoruz.

Geçici madde 3. — Bu kanunun 19 ve 23 nü maddelerindeki, siyasî partilerin on beş il çevresinde il ve ilçe teşkilâtı kurmuş olmaları hükmü saklı kalmak şartıyla, bu teşkilâtı altı aydan beri kurmuş ve ilk genel kurul toplantısını yapmış bulunmak kayıtları, bu kanunun yayımlanmasından sonra yapılacak her türlü seçimlerde bir defaya mahsus olmak üzere aranmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Komisyonun teklif ettiği yeni maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Buyurun Hızır Cengiz.

HIZIR CENGİZ — Bendeniz bir takrir taktim etmiştim.

BAŞKAN — Cengiz Beyin bir takriri var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Geçici Madde 4. — 157 sayılı Kanunun 2 ve 18 nei maddelerine göre, Anayasanın halkoyuna sonulmasında da bu hükümler uygulanır.

BAŞKAN — Takrir hakkında söz isteyen?..

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Meclisçe kabul edilmiş olan ilâvelerle komisyona iade edilen ve komisyon tarafından geri alınan maddelerin mühim bir kısmı yeniden tanzim edilmiş bulunmaktadır. Yarın heyeti umumiyesi taktim edilecektir. Maddeler arasında ufak bir fark olmamak bakımından Sayın Cengiz arkadaşımızdan rica ediyorum, esasen madde hafızamda kaldığına göre arzu ettikleri şekildedir, diğer maddelerle birlikte gelecektir.

BAŞKAN — Bu izahtan sonra takriri oyunuza sunmuyorum.

XI. - Bölüm

Son hükümler

Kaldırılan kanunlar

MADDE 188. — 5545 sayılı Milletvekilleri

seçimi Kanunu ile onu tadil eden 6272, 6428, 7037, 7053 sayılı kanunlar yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?..

HIZIR CENGİZ — Muhterem arkadaşlarım, 188 nci madde metnine göre bu kanun, 5545 sayılı Milletvekilleri seçimi Kanunu ve onu tadil eden kanunların yerine kaim olmuş bir seçim kanunu hüviyetinde gibi görünmektedir. Bu kanun seçimin temel hükümleri ve seçmen kütükleri hakkında kanun olduğuna göre daha umumî bir hüküm sevk etmeli idi. Malûmuâlileri mahallî seçimlerin yapılmasına dair olan 5669, 5670, 5671 ve 5672 sayılı kanunlar da vardır. Bu maddeye bu kanunların da bu kanundaki hükümlere aykırı olan hükümleri mülgadır diye ilâve edilse daha çok uygun olur kanaatindeyim. Bilmem sayın komisyon bu görüşüme taraftar olur mu?

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Derhal o kanundaki hükümlerin mülga olduğunu buraya almaktan birtakım mahzurlar doğabilir. Elbetteki mahallî seçimleri tanzim eden kanunların, bu kanuna aykırı olan hükümleri, yapılacak olan mahallî seçimlerde tatbik edilmeyecektir. Maksatta Sayın Hızır Cengiz ile beraberiz. Ama bu seçimlere ne şekil verilece-

ği bugün tesbit edilmediğine göre kesin bir ilga hükmünü buraya getirmekte mahzur bulunacağını kabul ederler, her halde. Mahallî seçimlere ait kanunlarda bu kanundaki temel prensipler tadil edilmek üzere geldiği zaman tatbik edilmeyecek hükümleri ayrı ayrı gösterecek ve sayın arkadaşımızın maksadı da böylece hâsıl olacaktır.

BAŞKAN — Buyurun Salih Bey.

SALİH TÜRKMEN — Efendim, bu kanunla mevzuubahis kanunların esas hükümleri ilga edilemez. Ama buraya bir fıkra ilâve etmek suretiyle mevzuubahis kanunların bu kanuna muhalif hükümleri mülgadır şeklinde bir ifade kullanmak mümkündür.

KOMİSYON SÖZCÜSÜ ATIF ÖDÜL — Böyle bir ifade mahzurlu olabilir. Maddenin aynen kalması yerinde olur.

BAŞKAN — Başka söz isteyen yok. Maddeyi yüksek oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler. Kabul edilmiştir.

Efendim, komisyona iade edilmiş olan maddeler henüz gelmemiştir. Bu itibarla 189 ve 190 nci maddeleri okutmuyorum.

Bir gün sonra saat 15.00 te toplanılmak üzere oturuma son veriyorum.

Kapanma saati : 13;40

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15

BAŞKAN — İbrahim Senil

KÂTİPLER : Oktay Ekşi, Alev Coşkun

BAŞKAN — Nisabımız vardır, oturumu açıyorum.

2. — *Tercüman gazetesinde çıkan bir yazı dolayısıyla Başkanlığın tutumunu ile ilgili görüşmeler*

ŞAHAP KİTAPÇI — Meclis müzakeratı hakkında bir izahım olacaktır.

BAŞKAN — Buyurun.

ŞAHAP KİTAPÇI — Çok muhterem arkadaşlar; iki ayı aşan bir müddetten beri memleketin mukadderatı ile ilgili mevzuları, Anayasayı ve Seçim kanunlarını hazırlamakta ve milletin lâayık olduğu refah ve huzura kavuşması için geceli gündüzlü mesai sarf etmekte olan Meclisinizin çalışmalarını şüpheye düşürecek şekilde Temsil-

çiler Meclisi üyesi arkadaşlarımızdan bir zatın yazısı münasebetiyle huzuruza gelmiş bulunmaktayım. Bugünkü Tercüman gazetesinde, temsilei üye arkadaşlardan bir tanesi Eskişehir'den kendisine yazılan bir mektuptan bahsederek ayne şöyle demektedir.

Arkadaşımızın okurunun yazdığı mektup; şu imiş : Siz vaktiyle birçok fikirlerinizi gazete sütunlarında yazmış, müdafaa etmiş ve iyi fikirler etrafında bizleri toplamış olduğunuz halde, bugün elinize fırsat geçmiş ve Kurucu Meclis âzası bulunmuş olmanıza rağmen yine bu fikirlerinizi gazetelerde savunuyorsunuz da, Meclis kürsüsünden konuşmuyorsunuz ve bu fırsattan faydalanmıyorsunuz ve Meclisi o yola sevk etmiyorsunuz, diyor.

Arkadaşımız cevabında, Temsilciler Meclisinin nasıl çalıştığını izah ederek bu çalışmalar etrafında efkârı umumiyede şüphe ve tereddüt hâsıl edecek şekilde beyanlarda bulunuyor. (Kim sesleri) Kadırcan Kafli. Bugünkü Tercüman gazetesinde Temsilciler Meclisinin ekseriyetinin Halk Partililerden teşekkül ettiğini ve kendi partilerine mensup arkadaşların çok az sayıda bulunduğunu, bu itibarla müzakerelerde fikirlerini söylemek, şimdiye kadar savundukları fikirlerin müdafiasını yapmak için imkân ve fırsat verilmediğini ve çok zaman bir iktidar partisi ekseriyeti imiş gibi hareket eden Halk Partililerin kendilerinin konuşmasına imkân vermeden yeterlik önerileri verildiğini ifade ediyor. Devam ederek; Riyasetin tarafsız kalmadığını söyledikten sonra tam konuşma sırası kendilerine geldiği sırada, bir iki C. H. P. linin geniş izahları ile vakit almalarına mukabil kendisine çok kısa bir zaman için söz verildiğini; konuşmanın zaman tahdidine uğratıldığını, bu da olmadığı takdirde C. H. P. liler konuştuktan sonra yeterlik verilmesi üzerine konuşmak ve fikirlerini savunmak imkânlarını bulamadığını söylemek suretiyle Yüksek Mecliste aslâ vukubulmamış isnarlarda bulunuyorlar.

Aziz arkadaşlarım;

Tarafsızlığa âzami itina gösteren Riyaset Divanının nâçiz bir üyesi olarak hem arkadaşlarımı hem de Yüksek Meclisi bu isnatlardan tenzih ederim. (Alkışlar). Bütün milletin, dikkatini üzerine topladığı Yüksek Meclisiniz, geldiği günden, İçtüzüğünü hazırlamaya başladığı günden itibaren gece yarısına kadar âzami konuşma serbestisi içinde ve tamamen demokratik usullerle arkadaş-

larımıza tüzük hükümlerine rağmen söz verilmektedir. Riyaset makamındaki arkadaşlarımız tüzüğün kendilerine, tanıdığı, yetkiler hatırlatılmış, olmasına rağmen hiçbir müdahalede bulunmadan bütün arkadaşlarımıza serbesti içinde konuşma imkânı sağlamaktadırlar. Hiçbir sebep yok iken milletin tek ümidi olan Meclisimiz hakkında bu şekilde bir neşriyat yapmasını bu kürsüden savunacak fikirleri olmadığını ifade ettiğini ve bir kelime ile azizlik olduğunu beyan ile iktifa ediyorum.

Konuşmaların tahdidi hususunu eski Mecliste çok gördük. 10 senelik devre bunlarla doludur.

Bu temsilei arkadaşımız ve onun yakın arkadaşları her mevzuu bu kürsüde münakaşa etmiş ve karşılıklı olarak konuşmuşlardır.

Bu mecliste ekseriyette olduğu halde bunu hissettirmemeye âzamî derecede itina gösteren bir parti olduğu muhakkak fakat çok küçük bir kadro olduklarını unutanların bulunduğu da bir hakikat bunların böylece bilinmesi, böylece anlaşılması ve böylece millet efkârına hem bu kürsüden ve hem de ellerine kalem geçirmiş olanların hakikî şeklinin açıklanması lâzımdır. Mâruzatım budur. Hepinizi saygılarla selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Kadırcan Kafli.

KADIRCAN KAFLI — Muhterem arkadaşlarım, Şahap Kitapeçi arkadaşımız pek heyecanlı konuşular. Kendilerinin, buraya particilikten soyunmuş olarak geldiklerini söylediler ama, buraya çıkıp konuşması kendisinin maalesef partizanlık hissini ispat etti. Burası Kurucu Meclistir. Benim burada iki şahsiyetim vardır. Evvelâ muharririm, sonra Kurucu Meclisi âzasıyım. (Muharrir burada konuşmaz sesleri, gürültüler)

Muhterem arkadaşlar, şimdiki şu tezahüratımız, bağışmanız gösteriyor ki, burada konuş-turmamak isteyenler var. İşlerinize geldiği gibi konuşmayı istiyorsanız, konuşturamazsınız, ben de konuşmam. Konuşmamı kesersiniz. O zaman siz Şahap Kitapeçinim ifade ettiği ithamı üzerinize almış olursunuz. Tekrar ediyorum, benim burada iki sıfatım vardır. Temsilciler Meclisi üyesi olmak benim muharrirlik sıfatımı almaz. Muharrirlik sıfatım da bir kabahat işlemiş isem, bir kusur işlemiş isem, memlekette mahkeme vardır, savcı vardır, icabeden takibatı yapar. (İstismar ediyorsun sesleri) İcabeden takibatı

yapar. Daha bir diyeceğiniz varsa ona da cevap veririm. Bu kadar. (Gülüşmeler, konuşamadın, sesleri)

BAŞKAN — İsmail Ulutaş.

İSMAİL ULUTAŞ — Kıymetli arkadaşlarım; burada asıl mevzumuzun müzakeresine geçmeden evvel, daha evvelden açılmış bulunan, biraz da sert bir hava ile başlamış bulunan müzakerelerde bize de biraz olsun dokunan taraflar oldu. Biz burada tarafsız ve partili olmıyan temsilcileriz. Bu arkadaşlar ve kendi adıma söylüyorum ki, burada katıyen susturulmadım. Burada yapılan bu isnatlar aynı zamanda bizlere de yapılmış sayılır. Bütün bu sözleri, söyleyen arkadaşına iade ederim. Gerçi burada bir zaman tahdidî olmuştur ama bu, bizi susturmak için olmamıştır. Bu, sadece muayyen bir sürenin sonunda bitirilmesi zarurî olan müzakeratın zaman bakımından tahdit ve takyidi zaruretinin doğmuştur. Bu, demogoji mevzuu yapılmamalıdır. Halk efkârına aksederken biraz insafli olmak icabederdi. Burada çalışmaktan başka hiçbir düşüncesi olmıyan bir arkadaşımız olarak, efkârı umumiyyeye de aynı sıfatla söyleyebilirim bu bakımdan hiçbir endişe yoktur. Evvelâ şu ciheti sarîh olarak anlattıktan sonra usulü olan bir teklifime geliyorum. Bu teklifim daha ziyade Riyaset Makamına müteveccih olmaktadır.

Bizler insanız, insanlar nihayet makına değıldir. Makına da muayyen bir zaman çalıştıktan sonra mutlak surette dinlenmek ihtiyacı vardır.

Buradaki müzakerelerimiz yeni bir konu üzerinde olacaktır. Anayasa tasarısının müzakeresinde bundan evvel tutulan yolun değiştirilmesi lâzımgeldiğine inanıyorum. Riyaset makamını da inandırmaya çalışacağım.

Bir insan dikkatini 25 dakika, bilemediniz 50 dakika teksif edebilir. Ondan sonra dikkat yavaş yavaş kaybolmaya başlar. Bu dikkatin kaybolması ve sair işlerinin temini için arkadaşlar da ister istemez yavaş yavaş dışarı çıkmaya başlıyor. Bazan öyle oluyor ki, içeride yüz, yüz elli kişi kaldığı oluyor. Bunu daha disiplinli, daha muntazam bir hale getirmek zaruretindeyiz. Biz burada bir dimağ olarak çalışıyoruz, dimağın mükemmel bir düşünce mahsulünü ortaya koyması için her şeyden evvel fi-

ziyolojik ihtiyaçları giderilmiş olarak buradaki faaliyete iştirak etmiş olmamız lâzımdır.

Bu bakımdan teklifim şu olacak, evvelâ zaman zaman toplantılarımıza ara verilmelidir. Bunun haricinde herkes yerinde olmalıdır. Bu hususu Riyaset Makamının mümkün mertebeye temin etmesi lâzımdır. Aksi takdirde ciddî mevzularda bir lâubalilik olur. Binaenaleyh burada işi daha başka safhalara sokmadan evvel, bir ilmî müzakere sistemine kendimizi uyduzmamız lâzımdır. Üzerimizden Şarklılık zihniyetini atmalyız. Herşeyden evvel, mümkün mertebeye Başkanlık Divanı, arkadaşların tam kaâro ile buraya gelmelerini temin etmeli, vaziyeti idare etmemelidir. Elinde kâfi hüküm ve müeyyideleri vardır. Buna rıza göstermiyen arkadaşlar lütfen gelmesin, Şeref bakımından Temsilciler Meclisi üyesi olup vâzife bakımından yerinde oturmamak doğru olmaz arkadaşlar. Kurucu Meclis, bâzı maksatlarla kullanılan bir ünvan ve mevzu olamaz. Vazifelerimizi bilmeliyiz. Görev ve sorumluluklarımızı idrak ederek Başkanlık Divanının ilmî zaruretlere sırt çevirmeden hareket etmesi ve bundan sonraki müzakerelerin böylece devam ettirilmesini teklif ediyorum. Bunun neticesi olarak da deminki hâdiseler bir daha meydana gelmez. Sonra gazetelerde, şurada burada 90 kişi ile karar verildi diye yazılıp söylenebilir. Burada da böyle bir şey olduğu zaman sayılısın denildiği zaman Başkan «ben saydım, efendim» diye vaziyeti idare etmemelidir. Bu bakımdan Başkanlık Divanının daha dikkatli olmasını burada Kurucu Meclisin bir üyesi olarak teklif ediyorum.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — İsmail Bey arkadaşımızın çalışma tarzımız hakkındaki teklifleri tetkik edilecek, icabı yapılacaktır.

3. — *Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 10.9.1960 tarihli ve 79 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Ticaret Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporları (1/71) (1)*

(1) 34 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

BAŞKAN — Şimdi Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 10 . 9 . 1960 tarihli ve 79 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Karma Komisyon raporuna geçiyoruz.

Kanun tasarısına ait Karma Komisyon raporu bundan evvel Başkanlık Divanına gelmiş ve 8 Mart tarihinde sayın üyelere dağıtılmıştı. Karma Komisyon raporunda tasarının öncelikle müzakere edilmesi teklif edilmektedir. Yüksek malûmunuz olduğu üzere Yüksek Heyetiniz de Seçim Kanunu görüşülmekte olduğu için tasarı gündeme alınmamıştı. Tüzüğün 28 nci maddesi gereğince bu tasarının gündeme alınabilmesi için 2/3 çoğunluğun olması lâzımdır. Şimdi evvelâ tasarının öncelikle görüşülmesi hakkındaki Karma Komisyon raporundaki teklifi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tasarının öncelikle görüşülmesi kabul edilmiştir.

Tasarının heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen var mı? Söz isteyen yoktur.

Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

Raporda aynı zamanda ivedilikle görüşülmesi teklifi de vardır. Bu hususu da oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... İvedilikle görüşülmesi kabul edilmiştir.

Maddeleri okutuyorum.

5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadroların eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadrolar eklenmiştir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı?... Maddeyi cetvelle birlikte yüksek oyunuzda sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — K/744 sayılı Koordinasyon Heyeti Kararıyla kurulup K/1242 sayılı Kararla idame ettirilen Akar Yakıt Fiyat İstikrar Fonu hesabının idare ve murakabesinde 28 . 2 . 1961 tarihine kadar çalışmakta olanların ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolara tayinleri

halinde Mart 1961 aylıkları dâhil müktesep hak dereceleri ile kadro maaşları arasındaki fark terfi yolu ile telâkki edilineeye kadar tazminat olarak verilmeye devam olunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalâa var mı?... Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun 1961 yılı içerisinde gerektireceği giderleri karşılamak üzere «Akar Yakıt Fiyat İstikrar Fonu» ndan 335 000 lira Mart 1961 yılı içerisinde Hazineye ödenerek Maliye Bakanlığınca bir taraftan gelir bütçesinde açılacak bir bölüme gelir, diğer taraftan Ticaret Bakanlığının 1961 yılı bütçesinin ilgili bölümlerine ödenek kaydolunur.

BAŞKAN — Madde hakkında mütalâa var mı?... Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun 28 . 2 . 1961 tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini Maliye ve Ticaret Bakanları yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

İçtüzük gereğince tasarının heyeti umumiyesi üzerinde bir lehte ve bir de aleyhte olmak üzere iki kişiye söz vereceğim. Söz isteyen var mı?

Söz isteyen olmadığına göre, tasarı açık oyunuzda sunulmuştur.

4. — 262 sayılı Kanununun 3 ncu maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelere mürekkep Karma Komisyon raporları (1/98) (1)

BAŞKAN — Efendim, bir takrir var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuzca neticelendirilip raporu hazırlanan ve Riyasetçe bastırılıp sayın üyelere da-

(1) 38 e ek 8. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

ğıtılan 262 sayılı Kanunun 3 nci maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısının maaşla ilgili bulunmasına binaen gündeme alınarak öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Millî Savunma Komisyonu
Başkan V.
Cemal Yıldırım

BAŞKAN — Efendim, bu mevzuda 2/3 ekseriyete ihtiyaç vardır. Şimdi okunan tavriri yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen var mı? Yok. O halde maddelere geçilmesini yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Şimdi komisyonun ivedilik teklifini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

262 sayılı Kanunun 2 nci maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 262 sayılı Kanunun 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

EK FIKRA — Ancak bu gibilere üst derece maaşı verilebilmesi, kıta hizmeti şartı aranmaksızın, üstleri tarafından buldukları görevlerde üst derece maaşına liyakatlerinin onanmasına bağlıdır. Üst derece maaşı onanma tarihini takibeden ay başından itibaren verilir.

(Hükümet yok sesleri)

BAŞKAN — İlgili Bakan olan, Millî Savunma Bakanı hazır bulunmadığı için tasarının müzakeresini bir defaya mahsus olmak üzere tâlik ediyorum efendim.

5. — *Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında kanun tasarısının 5 nci maddesi hakkında Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/5) (1)*

BAŞKAN — Anayasanın halkoyuna sunulması hakkındaki kanun tasarısının 5 nci maddesi hakkında Seçim Komisyonundan gelmiş bir rapor vardır.

Raporun gündeme alınması ve müzakere edilmesi hususunu yüksek oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Raporu okuyoruz efendim.

(Seçim Kanunu Komisyonunun raporu okundu.)

BAŞKAN — Rapor hakkında söz isteyen var mı? (Komisyon izah etsin, sesleri) Buyurun, Komisyon.

SEÇİM KANUNU KOMİSYONU BAŞKANI ŞEFİK İNAN — Muhterem arkadaşlar; daha önceki oturumlarda Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında bir kanun kabul buyurmuşunuz. Bu kanun Kurucu Meclisin İhtüzüğü gereğince Millî Birlik Komitesine gitti. Orada da müzakere edildi.

Millî Birlik Komitesi 5 nci maddeye parantez içinde, siyasî partilerin propagandasına dair kısmına iki kelime ilâvesini uygun gördü.

Filvaki, hazırlanmış olan ve kabulünüze mazhar bulunan projede dahi bu mâna meknuzdur. Millî Birlik Komitemiz metne daha çok sarahat vermek istemiş. Siyasî partiler tarafından Anayasanın halkoyuna sunulmasında yapılacak propagandaların Anayasa konusuna inhisar etmesini, iki kelime ilâve suretiyle tasrih etmiş bulunuyor. Komisyonunuz bu sarahati faydalı gördü. Millî Birlik Komitesi tarafından ilâve edilmiş olan bu iki kelimeye iltihak etti. 5 nci maddenin Millî Birlik Komitesi tarafından tâdil edilmiş şekliyle kabulünü komisyon rica etmektedir. Hürmetle-
rimle.

BAŞKAN — Efendim, açık oy kullanmayan arkadaşımız varsa, lütfen kullansınlar.

Efendim, rapor hakkında başka söz isteyen var mı? Yok. 5 nci maddeyi tekrar okuyoruz.

MADDE 5. — Anayasanın halkoyuna sunulmasında; (Siyasî partiler tarafından Anayasa konusunda yapılacak propaganda dâhil) seçim öncesi işleri, seçim günü işleri, seçim sonrası işler, itiraz ve şikâyetler, suçlar ve cezalarıyla kovuşturma usul ve şekilleri ve malî konular bakımından seçimlerle ilgili mevzuatın bu kanuna aykırı olmıyan hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Efendim, maddeyi yüksek oyu-
nuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Bu suretle, Anayasanın halkoyuna sunulma-

(1) 30 a tek S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

B : 32 28 . 3 . 1961 O : 2

si hakkındaki kanun tasarısı kanunlaşmıştır, efendim.

Oy verme muamelesi sona ermiştir, efendim.

Efendim, 5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadroların eklenmesine dair kanun tasarısına verilen oyların neticesini sunuyorum :

Oya katılanların sayısı: (190), kabul edenler (188), rededenler (0), çekinler (2). Bu suretle tasarısı Meclisimizce kabul edilmiş bulunuyor efendim.

Efendim görüşülecek başka madde olmadığı için, yarın saat 10 da toplanılmak üzere oturumu kapıyorum.

Kapanma saati : 15,45

5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadroların eklenmesine dair Kanun tasarısına verilen reylerin sonucu

(Kanun kabul edilmiştir.)

Üye sayısı : 273
Oy verenler : 190
Kabul edenler : 188
Reddedenler : 0
Çekinseler : 2
Oya katılmayanlar : 83
Açık üyelikler : 0

[Kabul edenler]

— A —

Adalan Şevket
Akadlı Lûtfi
Akan Atalay
Akbiyikoğlu Ali Rıza
Akçasu Necmi
Akdağ Burhan
Aksoley Mebrure
Aktepe Münir
Akyüz Abdülkerim
Alisiroğlu Osman
Alpaslan Fehmi
Altısoy Mehmet
Altuğ Abdurrahman
Ardıçoğlu Nurettin
Argun Tahsin
Arikan Vedat
Artus Âmil
Asbuzoğlu Şevket
Atalay Sırrı
Ataman Hüseyin
Aveoğlu Doğan
Aydın Ahmet Cevdet
Aysan Şevki

— B —

Baban Cihad
Bakşık Şeref
Baltacıoğlu Zeki
Başaran Kâmil
Başman Avni
Batırbaygil Remziye
Batur Suphi
Bayazıt Kemalî
Baydur Mehmet
Bayındır Rauf

Baykal Bekir Sıtkı
Baykam Suphi
Bekata Hıfzı Oğuz
Belen Fahri
Beşe Hakkı Kâmil
Beşerler Mehmet Raşit
Bilgen Süleyman
Biran Lûtfi
Bora Arslan
Boransü Etem
Burak Ratıp Tahir

— C —

Cengiz Hızır
Coşar Ömer Samih
Coşkun Alev
— Ç —
Çağa Esat
Çakıroğlu İsmail Selçuk
Çelikbaş Fethi
Çolakoğlu Bahri
Çullu Mahmut Tekin

— D —

Dağlı Hazım
Demiray Ahmet
Demirlioğlu Nef'i
Dicleli Vedat
Dilek Erol
Dinekli Mustafa
Dizdaroğlu Vahap
Doğan Avni
Doğukan Suphi
Dursunoğlu Cevat

— E —

Ecevit Bülent

Egeli Yusuf Adil
Egin Şerafettin Yaşar
Ercan Abdullah
Erdem Sadi
Erdineç Sait
Erel Ali
Ereğin Zihni
Ergin Sait Naci
Ergöneneç Alaettin
Ergüven Nedim
Eroğlu Hamza
Ersoy Bahir
Ertanık Adnan
Esen İlhan
Eyüboğlu Cemal Reşit

— F —

Feyzioğlu Bedî
Feyzioğlu Yavuz
Fırat Fehim

— G —

Gençosman Kemal Zeki
Giritli İsmet
Göğüş Abdülkadir
Göğüş Ali İhsan
Göker Mehmet
Göksu Rıza
Güleç Kasım
Güley Ferda
Günaltay Şemsettin
Güneş Turan
Gürün Muhittin
Güven Ferit Celâl

— H —

Hatiboğlu Şevket Raşit

Hazer Mehmet
Hazerdağlı Mehmet
Salim

— I —

İşıtan Rıza

— İ —

İnan İsmail
İnan Şefik
İnöü İsmet
İpşiroğlu Abdullah

— K —

Kafı Kadirecan
Kalüstyan Hemmine
Kapani Münici
Karafakıoğlu Bedri
Karahasan Ömer
Karamustafaoğlu Yekta
Karamüftüoğlu Ahmet
Karaosmanoğlu F. Lûtfi
Karaosmanoğlu Yakup
Kadri
Kınık Nuri
Kırca Coşkun
Kızıoğlu Muharrem
İhsan
Kitapeçi Şahap
Kök Enver
Köksal Feyyaz
Köprülü Orhan
Köseoğlu Ahmet
Kumbasar Mehmet Ali
Kurutluoğlu Sahir
Küley Muin
Kümbetlioğlu Hikmet

— M —
Melen Ferid
Müezzinoğlu Ziya
— N —
Nalbantoğlu Fazıl
— O —
Oğuz Ahmet
O'Kan Zekâi
Okçay Abdülkadir
Onat Arif Hikmet
Onur Hüseyin
Orbay Kâzım
Orhon Hamdi
Otan Hüseyin
— Ö —
Ögat İhsan
Öktem İbrahim
Önalp Halim
Öymen Altan
Özdenoğlu Şinasi
Özfakih Fakih

Özkol Mazhar
Öztrak Orhan
— P —
Pamir Fikret
Perk Hayrettin Şakir
Pirinçioğlu Vefik
— S —
Sağiroğlu Adil
Sancar İhrami
Sargınalp Nihat
Sarnca Ragıp
Satır Kemal
Savaş Selâmi
Selek Hulûsi
Serim Ethem
Siren Celâl Sait
Sirmen Mustafa
Soysal Emin
Soysal İhrami
Soysal Mümtaz

Sökmen Enver
Sungur Celâl
— Ş —
Şener Ahmet
Şişman Mehmet
— T —
Tandal Salâhattin
Tardu Reşat
Taşman Derviş Sami
Tekiner Zeki
Tengirşenk Yusuf Ke-
mal
Toközlü Âdil
Toplu Abdülhadi
Tönük Veehi
Tunaya Tarık Zafer
Tuncel Bedrettin
Turhan Vahit
Türkmen Salih
Türkoğlu Kemal

— U —
Ulusoy Hüseyin
Ulutaş İsmail
— Ü —
Üstün Feridun
— V —
Velidedeoğlu Hıfzı Vel-
det
— Y —
Yavuz Cemal
Yazır Bahri
Yıldırım Cemal
Yılmaz Asım
Yörük Abdülhak Kemal
Yurdabayrak Avni
Yurdakul Daniş
Yücebilgin Yusuf Ziya
— Z —
Zaimoğlu Galip Kenan
Zamangil Cahit

[Çekinserler]

Bilge Necip
Arna Fuat

[Oya katılmayanlar]

— A —
Akar Ahmet
Aksal İsmail Rüşti
Aksoy Muammer
Akyavaş Halil
Akyurt Nurettin
Alankuş Muzaffer (B.)
Aldoğan Sadık
Aliçan Ekrem
Ardahan Babür
Arkan Ferhan
Aşkın Fethi (B.)
Atılğan Ahmet
Aybar Raif
— B —
Barlas Cemil Sait
Başer Adnan
Belger Nihat Reşat
Bilgin Ahmet
Binark Hikmet
Bölükbaşı Osman

— Ç —
Çağatay Nazif
Çağlar Behçet Kemal
Çini Rifat
— D —
Duman Necati
— E —
Ekitler Şükûfe
Elçisi Oktay
Elgün Fethi
Elmas İmadettin
Engin Lûtfi
Ergin Feridun
Erkut Halil-Sezai
Esengin Kenan
— F —
Feyzioğlu Turhan
— G —
Geboloğlu Cevdet
Gerger Vasfi
Gökçen Rauf

Gökdoğan Mukbil (B.)
Göle Turgut
Günay Rahmi
Gürler Şahap
Gürman Abdurrahman
Nafiz
Güven Ferruh
— H —
Hocaoğlu Ahmet Sırrı
— İ —
İnan M. Rauf
— K —
Kabadayı İhsan
Karal Enver Ziya
Kepir Mustafa
Kırker Enver
Kocatopğu Şahap (B.)
Koper Dâniş
Koperler Tefvik Kâmil
Kumrulu Zeki
Kuran Alp

Kurdaş Kemal (B.)
— L —
Laskaris Kaludi
— M —
Mersinli Orhan (B.)
Mumeuoğlu Hayri (B.)
— O —
Omay İbrahim Saffet
— Ö —
Ödül Atif
Öğünç Feridun Şakir
Özbay Mehmet
Özal Rüşti (B.)
Özgül İlhan
Özmen Halil
Öztürk Seyfi
— P —
Paksüt Emin
Pamukcu Mahir
— S —
San Necip

B : 32 28.3.1961 O : 2

Sarper Selim (B.)
Saveri Bahri
Senil İbrahim
Soyer Dündar
— Ş —
Şengün Mehmet

— T —
Talas Cahit
Tahtakılıç Ahmet (B.)
Tez Hasan
Tökbey Sadettin
Tosun Osman (B.)

Tüzemen Ekrem (B.)
— Ü —
Üner Ragıp (B.)
— V —
Vardarlı Âdil

— Y —
Yavuz Fehmi
Yetkin Nüvit
— Z —
Zeytinolu Nâsır (B.)

Temsilciler Meclisi S. S A Y I S I : 30 a ek

Anayasanın halkoyuna sunulması hakkında kanun tasarısının 5. maddesi hakkında Seçim Kanunu Komisyonu raporu (5/5)

Seçim Kanunu Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Esas No. : 5/5

Karar No. : 10

27 . 3 . 1961

Temsilciler Meclisi Yüksek Başkanlığına

Temsilciler Meclisinin 6 . 3 . 1961 günkü 23. Birleşiminde kabul buyurulan Anayasanın Halk oyu'na sunulması hakkında kanun tasarısının Millî Birlik Komitesindeki görüşülmesinde 5. madde hariç diğer maddeleri aynen kabul edilmiş, 5. maddenin siyasî partilerin propagandasına ilişkin ibaresinde (Siyasî partiler tarafından) kelimelerinden sonra (Anayasa konusunda) kelimelerinin ilâvesi suretiyle madde tadil edilerek tekrar müzakeresi için Yüksek Başkanlığınıza gönderilmiş, tasarı Yüksek Riyasetçe Komisyonumuza havale buyrulmuştur.

Komisyonumuzun 25 . 3 . 1961 günkü oturumunda Millî Birlik Komitesince yapılan tadil müzakere edilmiştir.

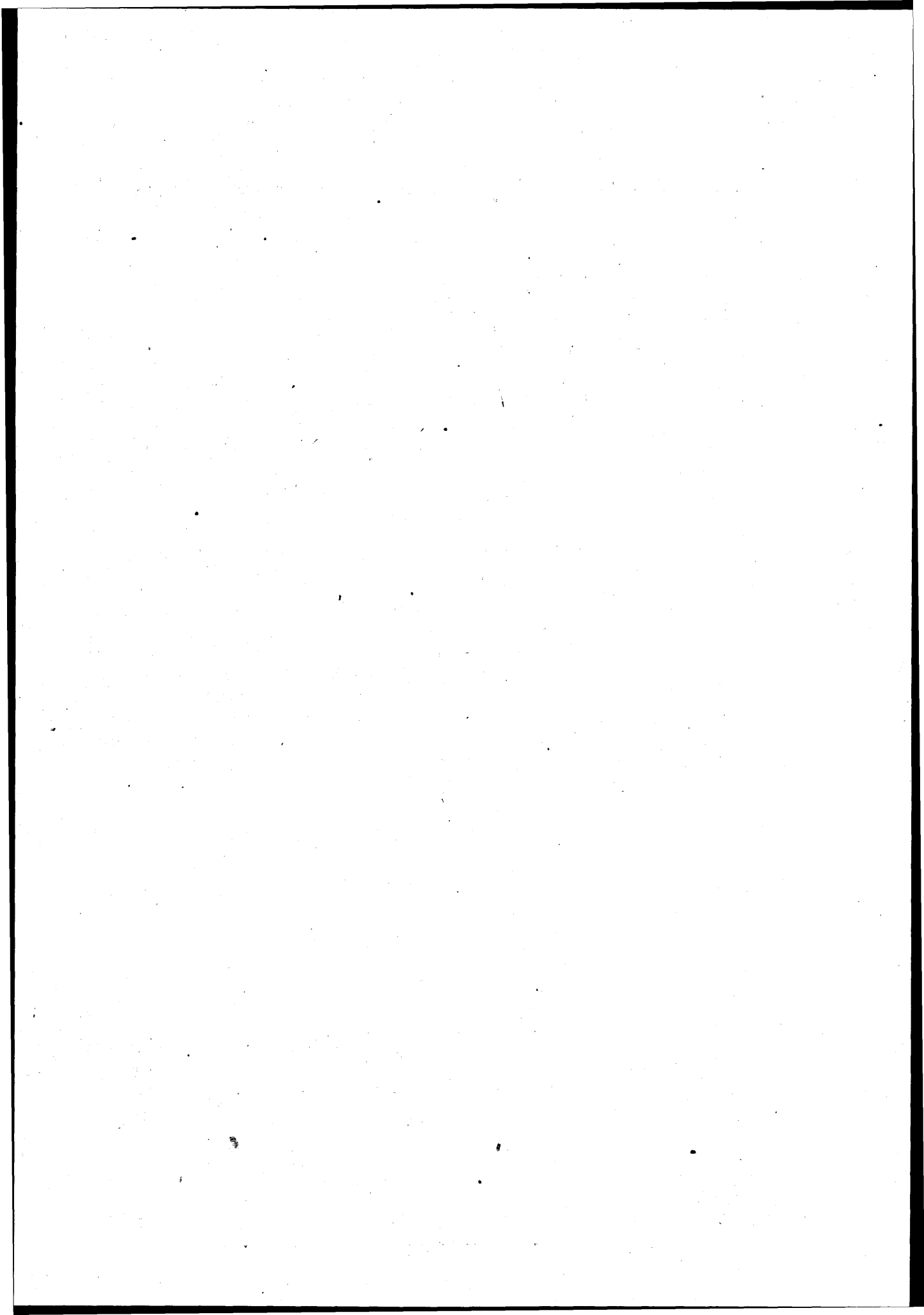
Temsilciler Meclisince kabul edilen tasarınn seçimlerle ilgili mevzuata atıf yapılmasını tazammun eden 5. maddesinde; Anayasanın Halkoyu'na sunulmasında, siyasî partiler tarafından yapılacak propaganda bakımından da seçimlerle ilgili mevzuatın bu kanuna aykırı olmıyan hükümlerinin uygulanacağı hükmü vaz'olunurken bu propagandanın Anayasa konusuna maksur bulunacağı hakkında 157 sayılı Kanunun 32. maddesinde mevcut sarîh ve katî hükmün mevcudiyeti müvacehesinde bu propagandanın Anayasa konusuna munhasır bulunacağı bedihî ve maddenin anlamında meknuz telâkki olunmuş ise de Millî Birlik Komitesince (Siyasî partiler tarafından) ibaresinden sonra (Anayasa konusunda) kelimelerinin ilâvesi, bu mahfuziyeti taysin etmesi ve maddeye vuzuh vermesi yönünden komisyonumuzca da şayanı kabul görülmüştür.

Bu kelimelerin ilâvesi suretiyle 5. madde :

«Anayasanın Halkoyu'na sunulmasında; (Siyasî partiler tarafından Anayasa konusunda yapılacak propaganda dâhil) seçim öncesi işleri, seçim günü işleri, seçim sonrası işleri, itiraz ve şikâyetler, suçlar ve cezalarıyla kovuşturma usul ve şekilleri ve malî konular bakımından seçimlerle ilgili mevzuatın bu kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır» şeklini almış bulunmaktadır.

İştibahî önliyen ve maddeye vuzuh veren bu tadil komisyonumuzca da yerinde görüldüğünden Umumi Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Riyaset Yüksek makamına sunulur.

Seçim Kanunu	Seçim Kanunu	Sözeü	Sözeü
Komisyonu Başkanı	Komisyonu Başkanvekili		
Şefik İnan	Hıfzı Oğuz Bekata	Sahir Kurutluoğlu	Atıf Ödül
Üye	Üye	Üye	Üye
Atalay Akan	Ahmet Köseoğlu	Bahri Çolakoğlu	Söz hakkım mahfuzdur.
Üye	Üye	Raporlu hasta	Halil Özmen
İlhami Sancar	Kenan Esengin	Üye	Üye
Üye	Üye	Nazif Çağatay	Necip Bilge
Üye	Üye	İmzada bulunamadı	Üye
Nüvit Yetkin	Rıza Göksu	Sevfi Öztürk	Şahap Kitapçı
Üye	Üye	Üye	Üye
Şükûfe Ekitler	Vecihi Tönük	Yavuz Feyzioğlu	Zeki Kumrulu

Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 10 . 9 . 1960 tarihli ve 79 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı ve Ticaret Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporları (1/71)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71-1302/628

24 . 2 . 1961

Temsilciler Meclisi Başkanlığına

Ticaret Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 3 . 2 . 1961 tarihinde kararlaştırılan «Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 10 . 9 . 1960 tarihli ve 79 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı» gerekçesi ve ilişiğiyle birlikte bağlı olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Devlet Başkanı ve Başbakan
Org.

Cemal Gürsel

GEREKÇE

Akar yakıt fiyatlarını istikrarlı bir seviyede tutmak gayesiyle 14 . 6 . 1948 tarihli ve 3/7646 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle yürürlüğe konulan K/744 sayılı Kararla bir «Akar yakıt fiyat istikrar hesabı» tesis olunmuş ve bu hesabın tutulma usulü ile tahsilât ve tediyaatını tâyin ve tesbite Ticaret Bakanı yetkili kılınmıştır.

İthal ettiği akar yakıtı kendi tevzi teşkilâtı vasıtasıyla müstehlike arz eden her petrol şirket ve müessesesi bu hesabı tutmakla mükelleftir.

Muhtelif kaynaklardan ithal edilen her parti akar yakıtın menşeden anadepo satış fiyatına karkari maliyet uunsurlarının (fob, navlun, sigorta, iman inhisar ücreti, Gümrük Resmi, belediye hissesi, Gider Vergisi, Rihtım Resmi, Ardiye ücreti) her birinin sık sık olan değişikliklerini satış fiyatlarına pek kısa fâsılalarla intikal ettirmek güç ve istikrarsızlığı mucibolacağı cihetle bunların hakiki kıymetiyle Ticaret Bakanlığınca tesbit edilen itibari tutarları arasında leyh ve aleyh-teki farkları bu hesabın zimmet veya matlubuna geçirilir. Bu sebeple muamele hacmi çok geniş olan mezkûr hesabın teftiş ve kontrolunda menşeden başlamak suretiyle her unsurla ilgili binlerce fatura, makbuz ve sair vesaikin en ufak teferruatına kadar incelenmesi icabetmektedir.

1956 senesine kadar sözü geçen hesabın murakabesi, binlerce şirket, banka, tarım satış kooperatifleri, Ticaret Bakanlığının merkez ve taşra teşkilâtı ile bu Bakanlığa bağlı müessese ve teşekküllerin çeşitli ve hacmi kabarık muamelâtını 25 kişilik çok dar bir müfettiş kadrosiyle teftiş mecburiyetinde bulunan Ticaret Bakanlığı Teftiş Heyeti tarafından yapılmıştır.

Ancak sırf kadro kifayetsizliği dolayısıyla lüzumlu murakabenin vaktinde gereken süratle ifa edilememesi, aradan zaman geçtikçe petrol şirketleri muamelâtının takibini son derece güçleştirmiş ve usulsüz olarak şirketler uhdesinde kalmış bulunan fon alacaklarının müruruzaman iddiasıyla tahsil edilememesi tehlikesi belirmiştir.

Bu durum karşısında işin teknik muhasebe ve mekanizmasına vâkıf mütehassıs bir kontrolör kadrosu tesisi zarureti hâsıl olmuş ve K/744 sayılı kararın 2. maddesinin vermiş olduğu yetkiye istinaden Ticaret Bakanlığınca altı adet fiyat istikrar hesabı kontrolörlüğü ihdas edilmiştir.

Senelik vasatı iş hacmi 350 000 000 lirayı aşan ve takriben 25 000 000 lirası akaryakıt fiyat istikrar hesabına intikal eden muamelelerin sözü geçen kontrolörler tarafından, tetkiki neticesinde tanzim edilen raporlara istinaden fonun ihdasından beri şirketlerin usulsüz olarak fona yatırmamış oldukları 27 000 000 lira gibi muazzam bir meblâğın tahsil edilmesinin sağlanmış bulunması kontrolörlük işinin ne kadar mühim olduğunu gösteren mukni bir delildir.

Diğer taraftan tamamıyla yeni birer mevzu olarak ortaya çıkan akar yakıt ile ilgili yeni vazifeler muvacehesinde Ticaret Bakanlığı kadrolarından bu işler için memur tefrikine imkân bulunamamıştır. Bu vaziyet karşısında ücretleri fondan ödenmek üzere yukarda bahsi geçen kontrolörlük kadrosu ihdas edilmiş ve görülen ihtiyaç üzerine adedleri dokuza çıkarılmış, ayrıca Ticaret Bakanlığı merkez teşkilâtında akar yakıt işlerinde çalıştırılmak üzere 5 adet raporör ve inceleme memurluğu kadrosu ihdas edilmiştir.

K/744 sayılı Kararla tesis edilip K/1242 sayılı Kararla devam ettirilen bahis konusu hesabın, 16.9.1960 tarihinde yürürlüğe konan 79 numaralı Kanunla, lüzum ve zaruretine binaen devamına imkân verilmiş, ancak bu fonun idare ve murakabesiyle görevli özel teşkilât kaldırılmıştır.

Dört seneyi tecavüz eden bir zamandan beri istihdam edilen sözü geçen teşkilât elemanları bugün için bu mevzuda, birer mütehassıs olarak yetişmiş bulduklarından bahis konusu idare ve murakabe teşkilâtının devamında zaruret görülmektedir.

Bu itibarla, yukarda lüzumu arz ve izah edilen özel teşkilâtın istihdamına imkân vermek üzere Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair olan 79 numaralı Kanuna ek olarak ilişik kanun tasarıları hazırlanmıştır.

Bu tasarıda; akar yakıt fiyat istikrar hesaplarının idare ve murakabesinde görevlendirilecek elemanların kadroları 3656 ve 3659 sayılı kanunlarla mukayyet olmaksızın tâyin edilmiş olup sözü geçenlere verilecek ücret, yevmiye ve sair idare masrafları akar yakıt fonundan ödenecek ve kendileri için bir müktesep hak teşkil etmiyecektir.

Tâyinleri Ticaret Bakanı tarafından yapılacak olan mezkûr elemanların özlük hakları, ücret ve yevmiyelerinin tediyesine dair esaslar ile akar yakıt müessese ve şirketlerin nezdinde tutulan hesapların muamele şekil ve esaslarını gösterir (Akar yakıt fiyat istikrar fonu hesabına yatırılacak paralarla bu hesaptan yapılacak ödemelerin şekil ve esasları ile Türk tankerlerinin navlun ve süristaryalarına ve teneke fiyatlarına dair) kararnamede tasrih olunan hususlar haricinde kalan sair idare masraflarının miktar ve mahiyetleri Maliye ve Ticaret Bakanlıklarınca müşterek hazırlanıp Bakanlar Kurulunca onanacak bir yönetmelikle tesbit olunacaktır.

Ticaret Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Ticaret Komisyonu

Esas No. : 1/71

Karar No. : 4

28 . 2 . 1961

Yüksek Başkanlığa

Millî Korunma suçlarının affına ve Millî Korunma teşkilât, sermaye, fon ve hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 79 sayılı Kanunun 5. maddesiyle akar yakıt fiyat istikrar fon hesabının idare ve murakabesinin gerektirdiği hizmetler 28 . 2 . 1961 tarihinden sonra Maliye ve Ticaret Bakanlıklarının teftiş ve murakabesine tevdi edilmiş bulunmaktadır.

Bu hizmetlerin ifası için Ticaret Bakanlığınca 79 sayılı Kanuna ek olarak tedvin edilmek üzere Hükümet tarafından hazırlanıp Başkanlıkça komisyonumuza havale buyurulan ek kanun tasarısı tetkik ve müzakere olundu :

İşbu tasarı 79 sayılı Kanunun gerekçesinde serdedilen mucip sebeplere ve 3656 sayılı Kanunun hükümlerine aykırı görülmüş olmakla bu şekilde kanunlaştırılması cihetine gidilmesi mahzurlu görülmüştür.

Ancak komisyonumuz bahis konusu hizmetlerin lâyikiyle devam ve ifasını zaruri gördüğünden bunların, 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı bölümüne ilişik (1) sayılı cetveldeki kadroların ilâvesine ve ilişik (2) sayılı cetvelde gösterilen hizmetli kadrolarının 1961 Malî yılı Bütçe Kanununa bağlı (D) işaretli cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına eklenmesine ve bu kadrolar için gerekli ödemelerin Ticaret Bakanlığı 1961 malî yılı bütçesi tasarruflarından karşılanması sureti ile gereği gibi ifası sağlanmıştır.

Geçici 1. maddede derpiş edilen hüküm bahis konusu hizmetlerin lâyikiyle ifasını temin ve âdilâne bir intibakı sağlamak maksadı ile sevk olunmuştur.

Geçici 2 nci madde de vaz'edilen hükmün 1962 yılı bütçesiyle Ticaret Bakanlığı Umumi Bütçesinin (D) cetveline ithali gayesine mâtuf bulunmaktadır.

Bu konuda hazırlanan kanun tasarısı ile ekleri ilişik olarak takdim edilmiştir.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyona tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ticaret Komisyonu Başkanı <i>Dicleli Vedad</i>	Sözcü <i>Soyer Dündar</i>	Kâtip <i>İpşiroğlu Abdullah</i>	Üye <i>Dinekli Mustafa</i>
Üye <i>Doğukan Suphi</i>	Üye <i>Erençin Zihni</i>	Üye Köksal Feyyaz İmzada bulunamadı	Üye Tez Hasan İmzada bulunamadı
	Üye <i>Vardarlı Âdil</i>	Üye Yılmaz Asım İmzada bulunamadı	

Maliye ve Bütçe Karma Komisyonu raporu

T. C.
Temsilciler Meclisi
Maliye ve Bütçe
Karma Komisyonu
Esas No. 1/71
Kara No. 31

7.3.1961

Yüksek Başkanlığa

Millî Korunma suçlarının affına ve Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 79 nolu Kanunun 5. maddesiyle idame ettirilen hizmetlerin ifası için Ticaret Bakanlığınca 79 nolu Kanuna ek olarak hazırlanarak Hükümet tarafından Başkanlığa sunulan tasarı ile Ticaret Komisyonunun müzakeresi neticesinde hazırladığı değişik tasarı ve raporu komisyonumuzca tetkik ve müzakere olundu.

Millî Korunma suçlarının affına ve Millî Korunma Teşkilât sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâzı hükümler ihdasına dair 79 nolu Kanunun 5. maddesi Hükümete, memleket dâhilinde perakende satış fiyatlarının istikrarını temin maksadiyle bir istikrar fonu hesabı tesis etmeye, bu hesabı idare ve murakabe etmeye ayrıca akar yakıt ve tenekenin alım, satım ve tevzii ile fiyatlarını tesbite ve Petrol Kanununa tâbî olanlar hariç Türk tankerlerinin navlun ve sürüstasyalarını tâyin etmeye ve bu maksatla akar yakıt müessesesi ve şirketlerinin her türlü defter kayıt ve hesapları üzerinde lüzumlu teftişleri yapmaya, yetki vermiştir.

İşin, mahiyet ve zaruretlerinin bir neticesi olarak yukarıda sayılan hizmetlerin ehemmiyet ve devamlılığı göz önünde tutularak bu hizmetlerde çalıştırılacak olan personel kadrolarının, Ticaret Komisyonunun da mütalâasına uyularak, 5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına eklenmesi uygun görülmüş ve bu maksatla adı geçen komisyonun hazırladığı 1. madde aynen kabul edilmiştir.

Geçici 1. maddede, bahis konusu hizmetlerin gereği gibi yapılmasını ve âdilâne bir intibakın temin edilerek ihtisas isteyen bu kadrolarda senelerden beri çalışan ve yetişmiş bulunan elemanların bağılıklarının sağlanması ve tecrübelerinden istifade maksadiyle gerekli hükümler derpiş edilmiş ve 28.2.1961 tarihinde fiilen çalışmakta olanların Mart 1961 maaşlarını bu kanunla derpiş edilen esaslara göre alabilmeleri için Ticaret Komisyonunun metnine (Mart 1961 aylıkları dâhil) ibaresi eklenmiştir.

Geçici 2. madde; 1961 yılı bütçesi meriyete girmiş bulunduğundan bu kanunun tatbikatının gerektirdiği tahsisat Ticaret Bakanlığının Bütçesine ithal edilemediğine göre, yalnız 1961 malî yılına mahsus olmak ve mütaakıp senelerde Bakanlık Bütçesine gerekli ödenek konulması şartıyla, 1961 malî yılı için 335 000 liranın Maliye Bakanlığınca; akar yakıt istikrar fonundan varidat bütçesine irad kaydiyle, Ticaret Bakanlığı 1961 yılı Bütçesinin ilgili bölüm ve maddelerine ödenek kaydedilmesi uygun görülerek teklif edilmiştir.

Kanunun 2. maddesi; hizmetin devamlılığını temin ve çalışan memurların haklarını korumak ve her hangi bir inkıtai önlemek maksadiyle, 28.2.1961 tarihinde yürürlüğe girmesi zaruri görülmek üzere tedvin edilmiştir.

Ticaret Komisyonunca tasarıya eklenmiş bulunan geçici 2. madde ile derpiş olunan 2 adet hizmetli kadrosunun lüzumsuzluğu tesbit edildiğinden mezkûr 2. madde tasarıdan çıkarılmıştır.

İşin, müstaceliyetine binaen tasarının öncelik ve ivedilikle görüşülmek üzere Temsilciler Meclisi Umumi Heyetine sevkine müsaadeleri saygı ile arz olunur.

Komisyon Başkanı
Adalan Şevket

Başkanvekili
Gürün Muhittin

Sözcü
Ergin S. Naci

Kâtip
Ögat İhsan

Üye
Aydan Cevdet

Üye
Başer Adnan

Üye
Beşe Hakkı Kâmil

Üye
Feyzioğlu Bedi

Üye
İştan Rıza

Üye
Kök Enver

Üye
Müezzinoğlu Ziya

Üye
Özkol Mazhar

Üye
Pirinçcioğlu Vefik

Üye
Toköz lü Âdil

Üye
Zamangil Cahit

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Millî Korunma suçlarının affına, Millî Korunma teşkilât, sermaye ve fon hesaplarının tasfiyesine ve bâza hükümler ihdasına dair 10 . 9 . 1960 tarihli ve 79 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı

MADDE 1. — Akar yakıt fiyat istikrar (Fon) hesaplarının idare ve murakabesinde görevlendirilmek üzere, 3656 ve 3659 sayılı kanunlarla mukayyet olmaksızın, ekli cetvelde memuriyet unvanları gösterilen kadrolar ihdas olunmuştur.

MADDE 2. — Ekli cetvelde gösterilen kadrolara yapılacak tâyinlere Ticaret Bakanı yetkilidir.

MADDE 3. — Bu suretle istihdam edilenlerin aldıkları ücretler ile yevmiyeleri ve sair idare masrafları akar yakıt fiyat istikrar (Fon) hesabından ödenir ve kendileri için müktesep hak teşkil etmez.

MADDE 4. — Fiyat İstikrar Fonu idare ve murakabe teşkilâtında vazifeli memurların ekli cetveldeki kadrolara istinaden ödenecek ücret ve yevmiyelerinin tediyesine dair esaslar ile bu hesaptan yapılacak (Akar yakıt Fiyat İstikrar Fonu hesabına yatırılacak paralarla bu hesaptan yapılacak ödemelerin

TİCARET KOMİSYONU DEĞİŞTİRİŞİ

5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadroların eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadrolar eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — K/744 sayılı Koordinasyon Heyeti Kararı ile kurulup K/1242 sayılı Kararla idame ettirilen Akar yakıt Fiyat İstikrar Fonu hesabının idare ve murakabesinde 28 . 2 . 1961 tarihine kadar çalışmakta olanların ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolara tâyinleri halinde müktesep hak

MALİYE VE BÜTÇE KARMA KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadroların eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 5102 sayılı Kanunla muaddel 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Ticaret Bakanlığı kısmına ilişik (1) sayılı cetveldeki kadrolar eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — K/744 sayılı Koordinasyon Heyeti Kararıyla kurulup K/1242 sayılı Kararla idame ettirilen Akar Yakıt Fiyat İstikrar Fonu hesabının idare ve murakabesinde 28 . 2 . 1961 tarihine kadar çalışmakta olanların ilişik (1) sayılı cetvelde yazılı kadrolara tâyinleri halinde Mart 1961 aylık

Hü.

şekil ve esasları ile Türk tan-kerlerinin navlun ve süristar-yalarına ve teneke fiyatlarına dair Kararname haricinde ka-lan) sair idare masraflarının miktar ve mahiyetleri ve bu ka-nuna göre çalıştırılanların öz-lük hakları Maliye ve Ticaret bakanlıklarınca müştereken ha-zırlanıp Bakanlar Kurulunca onanacak bir yönetmelikle tesbit olunur.

MADDE 5. — Bu kanun 1 Mart 1961 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 6. — Bu kanun hü-kümlerini Ticaret Bakanı yürü-tür.

3 . 2 . 1961

Devlet Başkanı ve Başbakan

C. Gürsel

Devlet Bakanı

H. Mumcuoğlu

Devlet Bakanı

N. Zeytinoğlu

Adalet Bakanı

E. Tüzemen

Millî Savunma Bakanı

M. Alankuş

İçişleri Bakanı

M. İ. Kızıloğlu

Ti. Ko.

dereceleri ile kadro maaşları ara-sındaki fark terfi yolu ile telâfi edilinceye kadar tazminat ola-rak verilmeye devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — İlişik (2) sayılı cetvelde gösterilen hizmetli kadroları 1961 malî yı-lı Bütçe Kanununa bağlı (D) işaretli cetvelin Ticaret Bakan-lığı kısmına eklenmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neğ-ri tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hü-kümlerini Ticaret Bakanı yürü-tür.

Dışişleri Bakanı

Selim Sarper

Maliye Bakanı

K. Kurdaş

Millî Eğitim Bakanı

T. Feyzioğlu

Bayındırlık Bakanı

M. Gökdoğan

Ticaret Bakanı

M. Baydur

Sa. ve So. Y. Bakanı

R. Üner

(S. Sayısı : 34)

Mal. Ko.

ları dâhil müktesep hak derece-leri ile kadro maaşları arasında-ki fark terfi yolu ile telâkki edi-linceye kadar tazminat olarak verilmeye devam olunur.

GEÇİCİ MADDE 2. — Bu kanunun 1961 yılı içerisinde gerektireceği giderleri karşıla-mak üzere «Akar yakıt Fiyat İstikrar Fonu» ndan 335 000 lira Mart 1961 yılı içerisinde Hazineye ödenerek Maliye Ba-kanlığınca bir taraftan gelir bütçesinde açılacak bir bölüme gelir, diğer taraftan Ticaret Ba-kanlığının 1961 yılı bütçesinin ilgili bölümlerine ödenek kaydo-lunur.

MADDE 2. — Bu kanun 28 . 2 . 1961 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun hü-kümlerini Maliye ve Ticaret Ba-kanları yürütür.

Güm. ve Tekel Bakanı

F. Aşkın

Tarım Bakanı

O. Tosun

Ulaştırma Bakanı

Orhan Mersinli

Çalışma Bakanı

A. Tahtakılıç

Sanayi Bakanı

Ş. Kocatopçu

Ba. - Ya. ve Turizm Bakanı

C. Baban

İmar ve İskân Bakanı V.

Orhan Mersinli

Hükümetin teklifine bağlı cetvel

Kadro Cetveli

Memuriyet unvanı	Aded	Ücret
Kontrolör	6	1 100
»	3	950
Başraportör	1	1 250
Raportör	2	950
İnceleme Memuru	2	800
Odacı	2	400
	<u>16</u>	

*Ticaret Komisyonunun değiştirilmesine bağlı
cetveller*

[1] SAYILI CETVEL

Aded	Memuriyet ünvanı	Derece	Tutar
<i>MERKEZ</i>			
1	Uzman	4	1 250
1	Raportör	7	800
3	Başkontrolör	6	950
9	Kontrolör	7	800

[2] SAYILI CETVEL

Aded	Memuriyet ünvanı	Derece	Tutar
2	Odacı	10	350

*Maliye ve Bütçe Karma Komisyonunun
değiştirilmesine bağlı*

[1] SAYILI CETVEL

Aded	Memuriyet unvanı	Derece	Tutarı
<i>MERKEZ</i>			
1	Akar yakıt Uzmanı	4	1 250
1	Akar yakıt Raportörü	7	800
3	Akar yakıt Başkontrolörü	6	950
9	Akar yakıt Kontrolörü	7	800

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions and activities. It emphasizes the need for transparency and accountability in financial reporting.

2. The second part of the document outlines the various methods and techniques used to collect and analyze data. It includes a detailed description of the experimental procedures and the statistical analysis performed.

3. The third part of the document presents the results of the study. It includes a series of tables and graphs that illustrate the findings. The data shows a clear trend in the relationship between the variables studied.

4. The fourth part of the document discusses the implications of the findings. It suggests that the results have significant implications for the field of study and may lead to further research in this area.

5. The fifth part of the document concludes the study. It summarizes the key findings and provides a final statement on the overall results of the research.

Temsilciler Meclisi S. S A Y I S I : 38 e ek

262 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarı ve Millî Savunma Komisyonu ve Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci Üyelerden mürekkep Karma Komisyon raporları (1/98)

Millî Savunma Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Millî Savunma

Komisyonu

Esas No : 1/98

Karar No : 10

29 . 3 . 1961

Yüksek Başkanlığa

262 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarılarının Yüksek Umumi Heyette yapılan müzakeresi sonunda gerekli düzeltmeler yapılmak kaydıyla komisyonumuza iade edilmesi üzerine, komisyonumuzca Millî Savunma Bakanının iştirakiyle yapılan tetkik ve müzakere sonunda :

1. Kanun tasarılarının başlığında 262 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarı ibaresi mevcuttur. Tekrar yapılan incelemede 262 sayılı Kanunun 2 ncü maddesiyle 4600 sayılı Kanunun 5609, 5838 ve 6557 sayılı kanunlarla muadell 3 ncü maddesi değiştirildiğine göre bu 3 ncü maddeye eklenmesi lâzımgelen fıkranın 262 sayılı Kanunun 2 ncü maddesine bir fıkra eklenmesi şeklinde ifade edilmesinin daha doğru olacağı anlaşılarak gerekli düzeltme yapılmıştır. Ayrıca 262 sayılı Kanunda geçici bir madde mevcut bulunduğuna göre bu tasarı ile eklenmesi istenilen geçici maddeyi de ifade etmek kasdiyle başlıkta (geçici bir madde daha) eklenmesi şeklinde değişiklik yapılması lüzumlu görülmüştür.

2. Kanun tasarılarının birinci maddesinde 262 sayılı Kanunun 3 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir ibaresi mevcuttur. Başlık hakkında yukarıda arz edilen mülahazaya göre bu ibare (262 sayılı Kanunun 2 ncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir) şeklinde değiştirilmiştir.

Bundan başka tasarılarının birinci maddesinde bir değişikliğe lüzum olmadığı tesbit edilerek Hükümet tasarılarındaki ek fıkra aynen kabul edilmiştir.

3. Kanun tasarılarının 2 ncü maddesinde 262 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir ibaresi vardır. Bu tasarı ile eklenmesi derpiş olunan geçici maddeyi 262 sayılı Kanunda mevcut geçici maddeden tefrik etmek nraksadiyle arz edilen ibare (262 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici bir madde daha eklenmiştir) şeklinde değiştirilmiştir.

4. Hükümet tasarılarındaki geçici madde üzerinde Yüksek Umumi Heyette serd edilen mü-talâalar da dikkate alınmak suretiyle komisyonumuzda yapılan müzakereler sonunda, Hükümet tasarılarındaki geçici maddede 1 Mart 1961 tarihine kadar kanunî asgarî bekleme süresini tamamlamış bulunan albay ve eşidi memurlara almış oldukları son sicillerine göre üst derece maaşı ve-rileceği kaydı mevcuttur.

1 Mart 1961 tarihine kadar asgarî bekleme süresini tamamlamış bulunan albaylarla eşidi askerî memurların son sicillerine göre değil halihazır durumları ile bir üst derece maaşa lâ-yık olup olmadıklarını yeniden tesbit etmek esasının vaz'ı uygun görülmüş ve geçici maddenin 262

sayılı Kanununun 2 nci maddesine eklenmesi bu tasarı ile teklif edilen fıkraya mütenazır olmak üzere değiştirilmesinin tatbikat bakımından da daha uygun olacağı tesbit edilmiştir. Bu görüşe Millî Savunma Bakanı da iltihak etmiş olduğundan mezkûr geçici madde yeniden kaleme alınmıştır.

262 sayılı Kanunun evvelce Maliye Komisyonu ile Kurucu Meclis, Bütçe Komisyonuna seçilen Temsilci üyelerden mürekkep Karma Komisyonunda incelenmiş olduğu nazarı itibara alınmak suretiyle bu tasarı da mezkûr komisyonunda da incelenmesinin uygun olacağı mütalâa edilmiştir.

Bu tasarı öncelik ve ivedilikle görüşülmesinin Umumi Heyetçe karara bağlanmış olduğu da göz önünde bulundurularak gerekli işlemin yapılması için Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millî Savunma Komisyonu

Başkan V.

C. Yıldırım

H. Ataman

Sözcü

E. Boransü

Sadi Erdem

İmzada bulunamadı

II. Önalp

Kâtip

R. Gökçen

Z. O'Kan

M. Şengün

İmzada bulunamadı

A. Akar

A. Okyay

Maliye ve Bütçe Komisyonu raporu

T. C.

Temsilciler Meclisi

Maliye ve Bütçe Karma Komisyonu

Esas No : 1/98

Karar No : 32

30.3.1961

Yüksek Başkanlığa

Millî Savunma Bakanlığınca hazırlanan ve Kurucu Meclise arzı Bakanlar Kurulunca 23.3.1961 tarihinde kararlaştırılarak Başbakanlığın 71-1450/1013 sayılı ve 24 Mart 1961 tarihli yazısı ile Meclis Başkanlığına sunulan «262 sayılı Kanununun 3 ncu maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı» Millî Savunma Komisyonunca görüşüldükten sonra bu komisyonun raporu ile birlikte komisyonumuza gelmiş ve müzakere mevzuu ittihaz edilmiştir.

Millî Savunma Komisyonu raporunda 262 sayılı Kanunda bir geçici madde bulunması sebebiyle bu geçici maddeden ayrı olarak bu kanun tasarısı ile ilâve edilmesi istenilen geçici maddeyi birbirlerinden tefrik etmek gayesiyle başlığa (daha) kelimesinin eklendiği anlaşılmıştır. Bu tasarı kanunlaştıktan sonra sözü edilen geçici madde bu kanunun numarası ile eklenen geçici madde olarak isimlendirileceği cihetle başlıktan (daha) kelimesinin çıkarılması uygun görülmüştür.

Millî Savunma Komisyonunun hazırladığı 1 nci madde Hükümetin tasarısının aynıdır. Bu madde komisyonumuzca da aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 2 nci maddesine Millî Savunma Komisyonunca ilâve edilen (daha) kelimesi de başlık hakkında arz edilen mülâhaza ile çıkarılmıştır.

Eklenen geçici madde üzerinden yapılan müzakereler sonunda Millî Savunma Komisyonunca hazırlanan metin esas olarak kabul edilmiş ancak bu madde gereğince yapılacak işlemlerin idarece muayyen bir zamanda bitirilmesi şayanı arzu görülerek geçici maddeye «bu madde gereğince yapılacak işlemler en geç üç ay içinde sonuçlandırılır.» şeklinde bir kaydın ilâvesi uygun bulunmuştur.

Kanunların makabline şâmil olarak çıkarılmaması esas prensip olmakla beraber 262 sayılı Ka-

nunun 1 Mart 1961 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş bulunması göz önünde tutularak bu değişikliğin de aynı tarihten itibaren yürürlüğe vaz'ı zaruri görülmüştür.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmesi Umumî Heyetin tasvibine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Komisyon Başkanı

Şevket Adalan

Üye

Adnan Başer

Üye

Bedî Feyzioğlu

Başkanvekili

Mühittin Gürün

Üye

Hakkı Kâmil Beşe

Üye

Rıza Işıtan

Üye

Adil Toközlü

Sözcü

Sait Naci Ergin

Üye

Hızır Cengiz

Üye

Ferid Melen

Üye

Cahit Zamangil

Kâtip

İhsan Ögat

Üye

Fethi Çelikbaş

Üye

Vefik Ririnçcioğlu

MİLLÎ SAVUNMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

262 sayılı Kanunun 2 nci maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde daha eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 262 sayılı Kanunun 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

EK FIKRA — Ancak bu gibilere üst derece maaşı verilebilmesi, kıta hizmeti şartı aranmaksızın, üstleri tarafından buldukları görevlerde üst derece maaşına liyakatlerinin onanmasına bağlıdır. Üst derece maaşı onanma tarihini takibeden ay başından itibaren verilir.

MADDE 2. — 262 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici bir madde daha eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 1 Mart 1961 tarihine kadar kanunî asgarî bekleme süresini tamamlanmış bulunan albay ve eşidi askerî memurlardan, buldukları görevlerde kıta hizmeti şartı aranmaksızın, bir üst derece maaşa liyakatleri onananlara 1 Mart 1961 tarihinden muteber olmak üzere bir üst derece maaşı verilir.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

MALİYE VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

262 sayılı Kanunun 2 nci maddesine bir fıkra ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı

MADDE 1. — 262 sayılı Kanunun 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

EK FIKRA — Ancak bu gibilere üst derece maaşı verilebilmesi, kıta hizmeti şartı aranmaksızın, üstleri tarafından buldukları görevlerde üst derece maaşına liyakatlerinin onanmasına bağlıdır. Üst derece maaşı onanma tarihini takibeden ay başından itibaren verilir.

MADDE 2. — 262 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici bir madde eklenmiştir.

GEÇİCİ MADDE — 1 Mart 1961 tarihine kadar kanunî asgarî bekleme süresini tamamlanmış bulunan albay ve eşidi askerî memurlardan, buldukları görevlerde kıta hizmeti şartı aranmaksızın, bir üst derece maaşa liyakatleri onananlara 1 Mart 1961 tarihinden muteber olmak üzere bir üst derece maaşı verilir.

Bu madde gereğince yapılacak işlemler en geç 3 ay içinde sonuçlandırılır.

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

